

**La problemàtica del drama palestí:
aixecament a Gaza i Cisjordània**

UN GREU CONFLICTE PERMANENT

Quan sols fa mig any que se n'han complert vint de la guerra dita «dels sis dies» i de l'ocupació de part dels territoris àrabs d'Egipte i Jordània es produeixen esdeveniments en els quals Israel no s'havia confrontat des de fa bastant temps de manera tan cruenta i amb tan poca imaginació des del punt de vista diplomàtic. L'actual govern de coalició està tancat amb una sola actitud inamovible i és incapaç pel moment de respondre d'altra manera que amb la violència.

En la primera quinzena del proppasat desembre es produïren els primers enfrontaments entre els palestins de la Cisjordània i del sector de Gaza amb les forces militars israelianes d'ocupació; va esclatar una forta protesta palestina contra el règim d'ocupació establert per Tel-Aviv. Des de fa vint anys es pot assegurar que aquesta és una protesta que sobrepassa totes les que s'hagin pogut donar fins ara en aquest indret. El govern israelià ha respost a les manifestacions i protestes amb unitats militars de tot gènere: helicòpters, tancs, etc. Cal dir que aquesta situació no apareix com un cas aïllat; de temps ençà s'han vingut produint motius de queixes. No és necessari anar gaire lluny per recordar que el desembre de l'any 1986 hi va haver importants disturbis a Cisjordània i el govern israelià introduí en aquestes zones unitats complementàries i el resultat en foren morts i ferits; durant l'any 1987 tancà en nombroses ocasions les universitats palestines, es varen fer nombrosos arrestaments que recaigueren en els estudiants i professors i s'afegí a aquestes accions la provocació per part de grups de jueus d'extrema dreta que feren visites als indrets sants islàmics de Jerusalem, que no va-

ren tenir cap ganes de passar desapercibuts i hi afegiren declaracions i fins i tot demanaven públicament l'expulsió dels palestins de l'Israel històric: no s'han conformat amb això sinó que s'han fet visites a les poblacions de Cisjordània amb el mateix interès i, per últim, com a detall curiós, cal afegir que el ministre Ariel Sharon s'instal·là en el barri àrab de Jerusalem: un acte més de provocació d'entre d'altres. Hi ha un clar desequilibri entre els grups de joves palestins les armes dels quals més emprades són les pedres i els estris que els cauen a la mà i les de l'exèrcit israelià que dispara amb bala i darrerament d'entre d'altres, el trencament dels ossos dels qui cauen a les seves mans.

El balanç dels darrers disturbis és alarmant: hi ha un bon nombre de morts i de ferits. És clar que els darrers esdeveniments, analitzant les mobilitzacions populars, la violència que s'empra, fan que ben bé es pugui afirmar que en el que es refereix a aquest conflicte tants anys patent s'ha arribat a un moment molt perillós i s'ha creat una situació molt més perillosa que la suscitada als inicis de la primera dècada dels vuitanta i a meitats de la dels setanta. La participació massiva en aquests moments és

SUMARI

LA CEE, resultat històric per l'acord de superar el desequilibri regional.

Pàg. 4

INVOLUCIÓ A L'ÀFRICA AUSTRAL, l'apartheid i l'arrogància del govern sud-africà provoquen una esfera de conflictes que aboquen a una guerra oberta

Pàg. 6

ESPANYA-EUA, Madrid força la retirada de totes les forces de combat de Washington.

Pàg. 9

COLOMBIA, un país enrarit pel narcotràfic, la guerrilla i la crisi institucional, on només l'economia n'obté l'aprovat.

Pàg. 14

ESQUIPULAS II, la negociació és l'única sortida per trobar el camí de la pau.

Pàg. 16

Dossier Cidob. Director: Josep Ribera. Redactor en cap: Ramon Roca. Edita i realitza: CIDOB, Centre d'Informació i Documentació Internacionals a Barcelona. Secretaria i comandes: Roger de Llúria, 125, 1r. 080037 - Barcelona. Està autoritzada la reproducció esmentant la procedència.

PRÒXIM ORIENT

evident i ve protagonitzada principalment per joves que fonamentalment han nascut i crescut sota el règim d'opressió d'Israel instaurat després de la guerra dels sis dies. No sols es fa notar l'activitat i protesta dels palestins a Gaza i Cisjordània; la vigília de Nadal a Jerusalem, a Bertlem i a Nazaret es produïren enfrontaments violents que acabaren amb sang. El que això succeís també a Nazaret té una clara importància ja que com sabem aquesta població forma part de la Galilea, territori israelià i és aquí que per primera vegada s'observa la solidaritat amb els àrabs dels territoris ocupats i que la solidaritat es va extenir no sols pels territoris ocupats sinó que té clares repercussions en altres àmbits del territori israelià. Es pot dir que els esdeveniments que s'estan desenvolupant darrerament des del mes de desembre marcaran una fita en la consolidació de la consciència nacional palestina.

Durant els darrers anys les autoritats d'Israel han tractat d'arrencar l'interès per defensar el dret d'autodeterminació nacional a través del sistema d'influència econòmica, militar, administrativa i també psicològica, però és evident que la tasca desenvolupada per l'invasor no ha tingut els èxits desitjats i heus aquí la sorpresa i el fracàs d'aquesta política: no ha estat poc corrent —amb anterioritat— sentir declaracions de dirigents d'Israel en les quals diuen que hi ha violència arreu de l'Orient Mitjà menys als territoris d'ocupació de la Cisjordània, on, deien, les condicions econòmiques milloren i s'encarregaven de ben dir que si no fos per l'OLP l'Esat d'Israel es podria posar d'acord amb els palestins moderats, els quals solament demanen l'autonomia administrativa local, això sí, sota control israelià. Se li treia importància al tema i era considerat com un problema menor en relació a l'actual situació de l'Orient Mitjà; com es pot veure, els esdeveniments s'han encarregat de desmentir aquest raonament, és tancar els ulls a la raó, fer anàlisis d'aquest tipus.

Pel que fa les reaccions del govern israelià, es pot dir que des dels primers dies de la revolta es declarà partidari de la participació de l'exèrcit en el restabliment de l'ordre en els territoris ocupats; la major part del poble i els partits de l'oposició, Likud i els laboristes així ho entenien. També cal dir que aquests dos partits comparteixen el govern, tot això sense entrar en la discussió a què s'han vist abocats diversos ministres per raó dels possibles orígens d'aquesta situació en la qual, una: els del Likud estan afirmant que és resultat d'una campanya preparada des de l'exterior i que tenen una connotació clarament terrorista; per altra banda els laboristes

diuen que és una insurrecció de caràcter espontani nascuda en el si mateix de les dues zones. Des dels primers moments s'establí un bloqueig informatiu i com així succeí en el cas de falta de diaris, ràdio, televisió, eren els muecins que des dels altaveus d'on criden a l'oració donaven informació, però li va faltar temps a l'ocupant per tallar el corrent elèctric i així ofegar aquest mitjà d'informació; no va aturar aquesta mesura l'activitat dels palestins pel que fa a aquesta necessitat imperiosa d'informació sinó que s'establí a les mesquites a l'hora d'oració. L'atur dels comerços, de les escoles, va ésser complet totalment. Dins la ciutat de Jerusalem es practicaren detencions i hi va haver manifestacions i enfrontaments. Els prop de 700.000 àrabs que viuen dins d'Israel —els que es varen quedar a les seves terres després de la creació de l'estat d'Israel, ara fa quaranta anys— varen anar a la vaga general convocats pels representants de la seva comunitat en solidaritat amb els seus germans de raça i llengua dels territoris ocupats; aquesta vaga va tenir una resposta massiva i va pertorbar d'una manera molt important l'activitat econòmica del país. Aquesta reacció va tenir una resposta molt crispada per part dels sectors més durs dels dirigents israelians: entre d'altres s'expressaren crides a l'aplicació de la legislació militar als àrabs israelians; el mateix Isaac Shamir, el primer ministre israelià, digué que «la seguretat d'Israel està per sobre de la seva imatge davant l'opinió pública mundial». Es va dir i va quedar clar dins dels medis de l'administració d'Israel que no hi havia intenció de canviar de política respecte al tema i que la repressió continuaria i s'establirien noves mesures amb les quals estaven d'acord ambdues formacions polítiques: laboristes i Likud, i sembla ésser que la seva intenció està en no posar en perill el govern de coalició i no provocar eleccions anticipades. A finals de desembre eren centenars els palestins detinguts transformant-se per aquest motiu en la més gran operació d'aquest tipus des que Israel va prendre possessió d'aquests territoris; a les mateixes vespres de Nadal les tropes israelians varen realitzar una campanya de detencions de caràcter massiu, sobretot a Cisjordània, on els soldats anaven recorrent les ciutats, els pobles, camps de refugiats, llogarrets, emportant-se'n a cents de persones emmanillades i fins i tot amb benes als ulls: els conduïen a les presons.

A finals del mes de desembre s'iniciaren els processos i es feu notar que la majoria dels detinguts eren joves d'una edat que oscil·lava entre els quinze i els vint anys i que hi havia mostres evidents

que abans havien estat maltractats. En aquestes dates les detencions eren de l'ordre d'unes mil cent persones a Cisjordània i de l'ordre de quatre-centes a Gaza. S'establí un procés de judicis ràpids per part de la justícia militar que esdevingué carent de garanties jurídiques i amb unes presses que feren que en molts casos fos impossible aconseguir advocat per a tothom per tant no es pogué fer justícia conforme a les normes habituals: el sol fet d'haver tirat una pedra a un vehicle en alguns casos a alguns joves els ha valgut una condemna de dos anys de presó; en altres els consellers jurídics de les autoritats militars han donat el vist-i-plau en la detenció de nens d'entre dotze i qatorze anys.

El ministre juga dur

Per altra banda es practica la deportació i les autoritats es reafirmaren que havien expulsat en el passat i que continuaren expulsant en el futur: eren paraules del ministre Rabin.

Es pot dir que l'home del carrer israelià en general aprova la posició del ministre i fins i tot la major part dels diaris hebreus entre ells alguns de posició fins ara liberal; tan sols algun diari laborista va condemnar les opinions de Rabin. Enmig de totes aquestes accions el govern israelià no dubta a més a més a donar resposta a l'atac produït pel grup palestí amb ala delta de finals del mes de novembre i en la primera setmana de gener l'aviació israeliana ataca les bases d'Ahmed Yibril i d'Al Fatah a prop de Sidó. A més l'exèrcit d'Israel aprofita l'ocasió per atacar des de l'aire i per mar el port de Chuf que està sota el control de PSP conduït pel dirigent polític drus del Liban Walid Jumlat. L'acció palestina del propassat 26 de novembre va produir una mitja dotzena de morts entre els israelians; el que això succeís i l'espectacularitat del cas irrità en gran manera les autoritats israelians i segons fonts del mateix sector indiquen que estan convençuts que aquest fet va fer donar ànims als joves de les poblacions ocupades els quals dies després varen donar inici als enfrontaments comentats. Cal tenir en compte dins d'aquest tema i a nivell diplomàtic la pressió nord-americana perquè l'esperada repressàlia fos endarrerida fins després de la darrera cimera entre Reagan i Gorbachov i la insurrecció dels territoris de Gaza i Cisjordània el govern israelià ho tingué en compte i ha esperat prop de cinc setmanes per dur a terme aquesta acció si podia semblar que les repressàlies i expulsions dels territoris ocupats faria que els ànims s'apaivaguessin. No ha estat així, al

contrari, oposant-se a la idea del govern israelià, les protestes s'han fet més importants i en elles hi ha participat tota la població. Els dirigents palestins no han solament recolzat i impulsat les protestes sinó que feren una crida a tota la població palestina perquè es boicotegin els productes israelians i entre d'altres es neguin a pagar els impostos sobre el valor afegit. A final del mes de gener les forces ocupants es decidiren a proclamar el toc de queda, una tàctica més dins d'aquesta guerra de desgast en la qual es veuen enfrontats els dos contendents. Aquesta decisió generalitzada va més enllà de detenir els que es manifesten i emprenen accions contra l'ocupant; amb ella es pretén que part de la població es decanti per una posició de rebuig a les accions empreses. Però pel seguit d'esdeveniments que hi ha hagut es pot dir que cap d'aquestes accions ha pogut apaivagar els esperits de lluita, ans al contrari.

El ressò

Des del primer moment en què es conegué l'operació dels guerrillers voladors d'ala delta, el món àrab coincidí en la seva satisfacció pels fets, definida diferentment pel Caire com «acció justificada», i per Damasc «acció heròica». Amb independència dels qualificatius el que és clar també és el suport de l'acció en els mateixos camps de refugiats palestins; en ells es parlava del fet i, encara que conscients del perill que corrien, com a punt de mira de la segura repressàlia n'estaven orgullosos.

Un conjunt de motius d'entre d'altres deixaven Israel per sobre de tot com l'enemic comú: el mateix president del Senat de Jordània afirmava per aquells dies que «el problema palestí continuava essent el principal eix de la preocupació del món àrab i no és cert que hagi passat a un segon pla». Afirmació que matitzava directament en precisar que la lectura feta per Israel de la cimera àrab era totalment errònia, que la qüestió iraniana no havia substituït les preocupacions del món àrab pels palestins.

A finals d'any va començar a planejar sobre el govern israelià una certa preocupació envers les informacions sobre la intenció del president Reagan de donar una certa prioritat al problema palestí i incloure'l dins de les qüestions a tractar en la propera cimera amb el dirigent soviètic Gorbachov, punt en el qual aquest també té un fort interès. A tot això s'afegia la nota dels EEUU en la qual es demanava que no es procedia a la deportació de palestins amés de la negativa en l'última visita del ministre de defensa Isaac Rabin a Washington

presa per part del Pentàgon de signar un acord per la producció d'un míssil molt avançat que econòmicament representava una quantitat forta de dòlars per a l'economia del seu país. El món es va fer ressò de les injustícies que es feren evidents amb l'ocasió dels judicis que tingueren lloc amb motiu dels recents i continus incidents i en relació a la qüestió jurídica hi va haver interès a constatar els fets d'aprop. Els juristes espanyols varen ser presents a Jerusalem per assistir a les vistes invitats pels advocats defensors a fi i efecte de comprovar si en aquests judicis s'acompleix el respecte als Drets Humans.

Les opinions al respecte, després d'haver presenciat els judicis, es varen fer patents per part dels observadors: la seva repulsa a la forma de tracte i actuació envers els acusats. A poc a poc Israel anà perdent la lluita de defensa de la seva imatge, sense, per altra banda, haver pogut acabar amb la insurrecció; al contrari, el nombre de morts no ha parat de créixer. A les crítiques s'hi ha afegit Londres: el Foreign Office no va tenir paraules gens amables, ben al contrari, en relació als esdeveniments, la qual cosa va ser mal copsada per Israel. També s'hi afegiren de manera semblant altres països i organitzacions que desenvoluparen les seves crítiques. Fou demanada una convocatòria del Consell de Seguretat per part dels països àrabs per fer una reunió immediata a fi d'estudiar les ordres de deportació que estaven portant a terme les autoritats israelians ja que violen la quarta Convenció de Ginebra de 1949 sobre les poblacions dels països ocupats.

La reunió del Consell aprova per unanimitat la petició de la suspensió de les deportacions i fins i tot els EEUU s'hi afegiren: aquesta vegada el vot en contra era el primer des de fa sis anys. És clar que el tema està desenvolupant una nova reacció davant de l'enemic comú dels àrabs. El mateix Mubarak es negà a la proposta del primer ministre israelià d'activar les negociacions bilaterals envers l'autonomia palestina en funció dels acords de Camp David i es declarava partidari de la celebració d'una conferència internacional de pau per a l'Orient Proper. L'evidència, en els fets tan palesos de la repressió, ha fet que encara que només sigui formal, l'estat major israelià fes present als seus soldats que era necessari acabar amb «certes formes d'actuació», tot això a conseqüència de la petició del fiscal general de l'estat envers el tema.

A finals de gener s'obre una gestió per part del secretari d'estat dels EEUU, George Shultz, per donar suport a la iniciativa diplomàtica i trobar la pau en aquest indret del món: els resultats no

són gens optimistes ja que en aquests moments no hi ha cap dels contendents que estigui realment interessat en aquest pla. Per part d'Israel l'obtenir la pau a canvi d'entregar els territoris és motiu de forta oposició tant per part del primer Ministre com de part de la població; pel que fa el país veí, Jordània, no es veu gaire interès a crear un país independent tan proper on anirien a parar gran part dels palestins que viuen a Jordània: seria un pol de referència i això podria ser perillós. Per altra banda, si s'aconsegueix que els territoris de Cisjordània tornin a Jordània, aleshores la població palestina de Jordània passaria a ser de l'ordre del 60 al 82%, amb la qual cosa s'endevina el perill que representa aquest fet per a l'actual règim jordà.

Per últim l'OLP tampoc no és favorable a aquest pla de pau com ja ha declarat. Mentrestant la pressió s'està endurint i no para de cobrar-se vides: la proposta d'una conferència internacional per tractar de la situació del poble palestí, pot ser un primer pas. I ha estat el president egipci qui ha proposat convocar-la: si bé per una banda l'esmentada iniciativa ha tingut resposta negativa per part del primer ministre Isaac Shamir, en canvi per altra banda el ministre d'Afers Exteriors es va mostrar favorable, clara mostra que dins del govern israelià en aquests darrers moments les opinions no són tan monolítiques.

Per altra banda en els darrers dies comença a preocupar la intervenció de civils dins d'aquest problema puix que n'estan resultant accions violentes amb pèrdua de vides humanes.

L'Islam

En aquests moments en què s'està extenent la influència del fenomen islàmic, no n'és aliena aquesta regió en lluita: el renaixement islàmic comença a ésser bastant intens a Cisjordània, Gaza i al mateix Jerusalem. No s'ha d'oblidar els àrabs que viuen a Israel els quals en són també influenciats.

Un dels principals símptomes del renaixement islàmic és l'augment de la construcció pel que fa les Mesquites i no sols per aquesta banda; les candidatures en les eleccions per importants que siguin o no, estan tenint un cert favor del votant i en alguns llocs han arribat a deixar en clara minoria l'OLP. La influència va augmentant i les conseqüències mal calculades en donar suport als islàmics a fi de posar fre a les forces de l'OLP, no han tingut l'èxit esperat, més aviat al contrari: és una for-

lència, entre els quals es trobaven alguns personatges importants de la vida política nacional. La guerrilla, el narcotràfic, els grups paramilitars i la delinqüència diària són els que causen aquesta violència que oprimeix Colòmbia.

Des de la signatura al 1979 del tractat d'extradició amb els EEUU els narcotraficants, el principal exponent dels quals és l'anomenat cartel de Medellín, han declarat la guerra a totes aquelles institucions o persones que treballen a favor de l'extradició. De l'alliberament de Jorge Luis Ochoa, el recent segrestament d'Andrés Pastrana i posteriorment l'assassinat del fiscal general Carlos Mauro Hoyos es dedueix que nombroses personalitats polítiques estan en la nòmina dels «extraditables» i que llurs amenaces no són en va. L'extradició als EEUU, principal receptor de la cocaïna colombiana, s'ha revelat com l'única cosa a la qual els narcotraficants tenen por.

Però la violència a Colòmbia no està només relacionada amb el narcotràfic. Els 500 morts de la UP o els 1.100 que han causat els enfrontaments exercit-guerrilla ho demostren.

La violència política cada vegada és més gran al país i des de fa algun temps no afecta solament els militars d'esquerra —assassinat de Jaime Pardo Leal, president d'UP—, sinó també tots aquells que lluiten pels drets humans o critiquen la situació de violència —assassinat d'Héctor Abad, director del Comitè de Derechos Humanos de Antioquia—. L'esquerra acusa el govern de desentendre's i a les forces de l'ordre de connivència amb la ultradreta empresarial. La formació a diferents regions dels anomenats «grups d'autodefensa» ho demostra ja que els oficials que els dirigeixen s'abstenen sovint de distingir entre la UP i la guerrilla.

Tota aquesta sèrie d'assassinats i amenaces no pot ésser considerada una activitat espontània, sinó una campanya ben organitzada les inten-

Comerç de Colòmbia amb els Estats Units (milions \$)

	1983	1984	1985	1986	gener - juny 1987
Exportacions als EEUU	1058	1253	1456	2039	1167
Importacions dels EEUU	1502	1406	1451	1308	648
Balanç	-444	-153	5	731	526

Valor del dòlar a Colòmbia (en pesos)

	12/86	6/87	12/87	14/1/88	4/2/88
	216	240,5	261,8	263,7	266

- Organitzacions membres de la Coordinadora Guerrillera Simón Bolívar
 - ELN (Ejército de Liberación Nacional)
 - EPL (Ejército Popular de Liberación)
 - PRT (Partido Revolucionario de los Trabajadores)
 - M-19 (Movimiento 19 de Abril)
 - FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia)

cions de la qual es confonen entre els interessos del narcotràfic, la ultradreta i la guerrilla. Aquesta última s'ha decantat clarament a favor de la realització de les pròximes eleccions municipals, tot oposant-se als grups ultraconservadors que no volen llur realització. I manté una actitud de defensa dels pagesos de les seves zones d'influència que topa amb els interessos dels narcotraficants.

L'economia de la droga afecta també les FARC en controlar àmplies regions dedicades al conreu de la coca. Això ha obligat aquesta força guerrillera a mantenir contactes amb els narcotraficants. Contactes que sovint han estat tensos, sobretot a partir de la davalla-

da dels preus de la droga, ja que els narcotraficants volen pagar menys als productors, mentre la guerrilla s'hi oposa.

En l'enfrontament guerrilla-narcotràfic, els narcotraficants es mostren més exigents des de la invalidesa del tractat d'extradició. Davant la creixent mobilització rural i l'enfortiment de la guerrilla —formació de la Coordinadora Guerrillera Simón Bolívar—, els narcotraficants estan decidits a associar-se amb d'altres forces per tal d'eliminar la UP i les FARC. Colòmbia és un país on tots lluiten contra tots: exercit, guerrilla i narcotràfic. No és una guerra declarada, però ho sembla. ■

Manuel Celorio

(Ve de la pàg. 3)

LA PROBLEMÀTICA DEL DRAMA PALESTÍ

ça que cada dia va tenint més pes en aquests territoris sobre tot a Gaza on hi ha Universitat islàmica, clarament l'única i amb molta influència en la gent jove del sector.

El mateix Yaser Arafat no fa gaire declarava que: «cap de les forces actüi en solitari, no hi ha més que un poble palestí amb totes les seves tendències envers un sol objectiu i si les accions les

emprenen grups estranys a l'OLP, significa que el nostre programa ha estat adoptat per tots».

La unitat entre les diferents faccions palestines fins avui és una característica important d'aquest moment: no s'observen les postures trobades en altres ocasions. La influència que puguin tenir els islàmics no sobresurt del conjunt unitari fins el moment; no obstant el crei-

xement que ha tingut durant els últims temps. Pel següent d'esdeveniments s'observa que les divergències han estat posposades davant la lluita comuna i fins i tot els mitjans d'informació que tenen marcades tendències prosiries en aquests moments coincideixen en l'objectiu i la manera d'arribar-hi. ■

Enric Crusat i de Abaria

Resultat històric de la cimera de caps d'estat i govern comunitaris

LA CEE ACORDA SUPERAR EL DESEQUILIBRI REGIONAL

L'última reunió cimera de caps d'estat i de govern de la Comunitat Econòmica Europea, del mes de febrer passat a Brussel·les, es va acabar amb un resultat històric. Els líders comunitaris van aprovar la reforma més important del finançament de la CEE des de la seva fundació ara fa trenta-un anys. L'acord polític dels dotze permetrà abordar en més bones condicions que mai l'ambiciós projecte de creació del mercat interior europeu, previst per al 1992. De moment, però, aquest impuls decisiu per a la construcció europea no ha suposat ni una retallada a fons de la despesa agrícola, generada en gran part pels excedents, ni tampoc no és segur que permeti a la Comunitat de poder disposar dels recursos necessaris fins d'aquí a cinc anys.

La reforma econòmica comunitària aprovada la matinada del 13 de febrer passat s'ajusta bàsicament a les directrius del «Pla Delors» formulat ara fa un any pel president de la Comissió Europea, Jacques Delors.

Segons aquest pla, que es concreta en quatre punts i que situa la qüestió agrícola en primera posició de tots els problemes a resoldre, la reforma de la CEE no és altra cosa que el desenvolupament econòmico-financer de l'Acta Única, que va entrar en vigor el juliol de 1987.

Els seus quatre punts són els següents:

1) «Disciplina Pressupostària». Consisteix essencialment a contenir la despesa agrícola, que absorbeix els dos terços del pressupost comunitari —3,7 bilions de pessetes l'any 1987—, mitjançant la introducció «d'estabilitzadors» en tots els sectors de producció, que provoquen una disminució del preu de compra garantit. Gràcies a aquest mecanisme, l'augment de la despesa agrícola no podrà excedir, en el pitjor dels casos, del creixement anual del producte nacional brut.

2) «Increment dels recursos». Es proposa afegir una quarta font d'ingressos basada en el Producte Interior Brut. Aquest nou procediment s'afegiria als tradicionals basats en els aranzels, els gravaments agrícoles i el percentatge de l'IVA (d'un 1,4%), i es considera indispensable per poder acabar amb els dèficits crònics comunitaris i per posar en pràctica la solidaritat amb el sud del Vell Continent.

3) «Fons Estructurals». Els tres fons estructurals (social, regional i d'orientació agrícola), que serveixin per atenuar les diferències de desenvolupament entre regions riques i pobres de la CEE,

es destinaran en un 80 % a aquelles zones la renda «per càpita» de les quals sigui inferior en un 25 % a la mitjana europea o que passin per una situació de reculada econòmica. Es considera adient un sostre del 75% en el finançament comunitari dels projectes de desenvolupament o de reconversió industrial, i també es considera fonamental la necessitat de duplicar aquests fons estructurals, en termes reals, per situar-los en 2 bilions de pessetes l'any 1992.

4) «Mecanisme de Devolució». Es considera excessiva la contribució del Regne Unit, atès l'escàs pes específic de l'agricultura en l'economia de l'illa, però es descarta els països menys rics —Espanya, Grècia, Portugal i Irlanda— per participar en l'absorció del dèficit britànic.

En sintonia amb aquest «Pla Delors», l'acord assolit a Brussel·les consta de quatre grans compromisos referits als diferents procediments per a l'augment dels recursos de la CEE, mirant de contenir el creixement de la despesa agrícola i atorgant més ajuts als seus membres menys desenvolupats. En síntesi els quatre punts de l'acord són els següents:

1) «Recursos de la CEE». El tercer recurs tradicional, després dels aranzels i de les deduccions agrícoles, continuarà sent un percentatge de l'impost sobre el Valor Afegit (l'IVA) recaptat pels estats membres, que ara s'eleva a l'1,4 %. Aquells països el consum dels quals depassi el 55 % del Producte Nacional Brut (PNB) tindran dret a un descompte. Es crea a més un quart recurs, que tindrà en compte el PNB de cada país —reflex de la seva riquesa relativa—, fet que suposarà un augment en la contribució italiana de prop de vint mil milions de pessetes. El sostre auto-

ritzat pel pressupost de 1992 no podrà depassar l'1,2 % del PNB, xifra equivalent a 7,3 bilions de pessetes, en comptes dels 6,18 bilions de pessetes per al 1988.

2) «Agricultura i Disciplina pressupostària». Partint de la base de 3,85 bilions de pessetes el 1988, la despesa agrícola no podrà excedir l'equivalent al 80 % del PNB dels dotze països, i l'objectiu s'assolirà mitjançant la introducció d'estabilitzadors. Aquest mecanisme suposa la disminució del preu de compra garantit quan la producció depassi un sostre determinat, i l'abandonament del conreu d'un milió d'hectàries dels dotze. Per les especials condicions climatològiques i ecològiques, l'estat espanyol queda exempt en part d'aquest programa de reducció de conreus. Els dos-cents mil milions de pessetes que costarà eliminar els excedents emmagatzemats seran finançats a part, i Espanya només haurà de sufragar el 30% del que li hauria correspost de pagar.

3) «Fons Estructurals». Aquests ajuts, destinats prioritàriament als països menys desenvolupats, augmentaran entre 1988 i 1992 un 82 %, passant de 1,03 bilions de pessetes a 1,82 bilions de pessetes, i la seva duplicació efectiva es produirà el 1993, per bé que les regions més pobres, entre les quals hi ha el 60% del territori espanyol, ho aconseguiran com a més tard el 1992, això és, un any abans.

4) «Xec Anglès». La devolució al Regne Unit per la seva excessiva contribució al pressupost, del qual treu poc profit a causa de l'escassa importància de la seva agricultura, es mantindrà fins el 1992, però d'altres cinc països han aconseguit descomptes: la RFA, per ser el primer contribuent de la CEE, i els quatre «pobres», Grècia, Portugal, Irlanda i Espanya. La rebaixa consentida a Espanya és d'un 50% l'any 1988 i d'un 40% l'any que ve sobre la quantitat que li hauria correspost de pagar.

De la frustració a l'esperança

La filosofia que ha inspirat l'acord de finançament, i de la qual Espanya s'ha mostrat el seu defensor més aferrissat, es fonamenta en la convicció que una

comunitat que aplega en el seu si tan gran nombre de profundes diferències, ha d'estar disposada a corregir-les, si és que de debó no vol renunciar al projecte de funcionament com un sol bloc polític i econòmic. Ha calgut assumir que la unitat del mercat exigeix i requereix una mínima harmonia, convergència i cohesió entre les parts que integren el tot, perquè si no és així, les tensions internes del sistema econòmic i social acabarien per fer inviable el projecte d'unitat europea. A partir d'aquesta reflexió sobre les desmesurades diferències de desenvolupament i de la preocupació dels responsables europeus pels perjudicis que suposaria la persistència d'una dinàmica de creixent desigualtat entre les diferents parts del conjunt, s'ha entès definitivament que la reforma de la CEE (forçada per l'aplicació de l'Acta Única Europea) passa per considerar la política regional com una de les obligacions constitucionals de la Comunitat.

Això que sembla tan simple no s'ha tingut en compte fins a l'aprovació de l'Acta Única Europea, que implica un gir de 180 graus en relació a la filosofia que va inspirar el Tractat de Roma fundacional de la CEE. Aquest Tractat va passar per alt la màxima preocupació comunitària d'aquests moments —l'anomenada «política estructural»— per considerar-la secundària. El Tractat de Roma es va plantejar només de consolidar el funcionament econòmic de la CEE, en base exclusivament a la fe cega en les regles del mercat, en la llei de l'oferta i la demanda, confiant plenament en les virtuts i la capacitat del mercat per resoldre amb eficàcia tots els problemes, inclosos els regionals. Per aquest motiu, i com a norma general, es va dictar la prohibició expressa de concedir cap ajut que falsegés o amencés amb falsejar les regles del mercat. Només a títol excepcional es va admetre la possibilitat de certes ajudes regionals, sota el supòsit implícit que les inversions en regions de baix nivell de vida o amb taxa d'atur elevada, requereixen suports de tota mena per competir en igualtat de condicions amb les regions desenvolupades.

A partir de l'aprovació de l'Acta Única Europea, el canvi d'orientació que s'hi introdueix en tot aquest joc és senzillament que s'aspira a implantar la llibre concurrència d'oferta i demanda a l'espai econòmic comunitari (mercado interior), a partir del 1992, reconeixent al mateix temps la necessitat de la política regional com a mecanisme compensador dels efectes no desitjats del funcionament del mercat (política de cohesió econòmica i social).

Per tal que les prescripcions de l'Acta Única Europea no es quedin, però, en una mera declaració de principis in-

operants, és imprescindible que es produeixin una sèrie de modificacions en l'actual pràctica de la política regional comunitària. En primer lloc, i de forma més urgent, caldrà l'augment substancial dels recursos dedicats per la CEE a la política regional. El Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), que ha d'atendre prioritàriament les regions menys desenvolupades de la CEE i també les regions industrials en franca devallada, representa actualment el 10 % del pressupost comunitari. El Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrària (FEOGA), del qual es beneficien majoritàriament les regions i països més desenvolupats de la Comunitat, absorbeix més del 60% d'aquest pressupost. Evidentment, qualsevol augment de la dotació del FEDER ha de ser carregant-lo al FEOGA. Seria desitjable en aquest sentit que el FEDER assolís l'any 1992 el 20 % dels recursos comunitaris.

En segon lloc, a l'hora que augmentés en quantitat, la política regional comunitària hauria de guanyar també en intensitat i qualitat. Això significa que, per sobre de tot, la gravetat dels problemes de qualsevol regió s'hauria de mesurar establint comparació amb la situació mitjana comunitària i no en canvi amb la mitjana de l'estat a què es pertany. Igualment es tractaria de superar l'actual consideració de la política regional com un apèndix de la que desenvolupa cada estat, amb caràcter merament subsidiari i cedir la iniciativa directa en aquest terreny a les autoritats comunitàries. En aquest sentit llavors es faria imprescindible que la Comunitat assumís de cara al 1992 la presentació

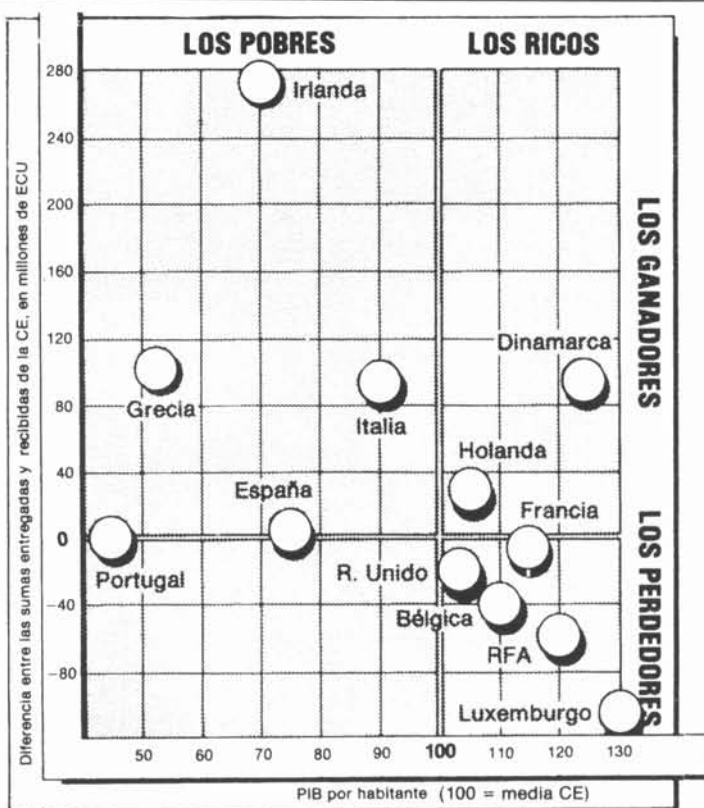
d'un Programa de Desenvolupament Regional elaborat a partir dels preparats per cada estat per al període 1991-1995.

En tercer lloc caldria concentrar els esforços en favor de les regions menys desenvolupades de la Comunitat. Això que sembla obvi no ho és tant si es té en compte que per obtenir recursos del FEDER competeixen les regions subdesenvolupades i les regions industrials en franca davallada. Llavors, com més recursos s'esmerça en les últimes, menys en queda per les primeres.

Unit això al fet que cada estat tracta d'obtenir del fons regional el màxim possible, i que els més desenvolupats només poden fer-ho pràcticament mitjançant els ajuts per a les seves regions industrials decadents, s'arriba al punt de poder-se pervertir la finalitat principal del FEDER, d'atendre les esmentades regions subdesenvolupades.

En quart i últim lloc, els estats caldria també que es replantegessin la utilització que fan del FEDER. Es pot dir que fins ara la tònica general ha estat considerar-lo com un mecanisme més per a la recuperació de la quantitat aportada al pressupost comunitari. Només de forma secundària els estats s'han plantejat l'obtenció dels fons regionals com un instrument al servei de la política regional. Per bé que la responsabilitat en l'ús d'aquests fons correspon a cada estat, la Comunitat podria contribuir a replantejar aquesta qüestió incentivant els projectes més relacionats amb el desenvolupament regional, en comparació a aquells altres la realització dels quals té a veure amb els plans sectorials. ■

Jordi Duch i Sesplugues

El comportament de Sud-Àfrica provoca una esfera de conflictes que aboquen a una guerra oberta

INVOLUCIÓ A L'ÀFRICA AUSTRAL

Les crítiques arreu del món contra l'Apartheid fan que l'Administració de Pretòria radicalitzi encara més la violència contra els països veïns a la zona. L'arrogància del Govern Botha i les tímides pressions econòmiques per part de la Comunitat Europea fan pensar que el conflicte de l'Àfrica meridional s'ha de negociar globalment dins el diàleg Est-Oest.

El con sud africà es caracteritza per la pobresa de la major part dels països que el formen. Pobresa com a causa del clima —sequera—, altres són endèmiques —colonització— i unes altres, potser les més importants, són de caràcter militarista —guerra oberta—. Si tots aquests exponents no resulten prou considerables s'hi pot afegir l'Apartheid per part de la República de Sud-Àfrica i la clara participació del bloc occidental en els sucultants interessos a la zona.

Pretòria belluga els fils a la zona meridional d'Àfrica de la manera que vol. Fins no fa gaire el qui pagava «els plats trencats» era la majoria negra del país. Ara, a més d'aquests, també hi estan involucrats els països veïns, sobretot arran de la creació de la Línia del Front. La Línia del Front és una agrupació de països (Angola, Moçambic, Zàmbia, Zimbabue i Tanzània) que tenen com a finalitat lluitar contra el sistema de l'Apartheid i també la defensa dels seus drets i interessos a la regió.

L'administració de Pretòria volia crear una mena d'organització de tots els estats veïns per aconseguir una «co-prosperitat» en diversos sentits. A la cúpula hi hauria la República de Sud-Àfrica que, hi posaria les directrius fonamentals en tots els àmbits. Però l'existència de règims antagònics com el marxista a Moçambic i Angola des de 1975 i el triomf de la majoria negra a Zimbabue ara fa vuit anys, han fet que Pretoria capgirés l'estratègia.

Si a més a més s'hi suma la sensibilització internacional front al sistema segregacionista de l'Apartheid per part de la minoria blanca de Sud-Àfrica, a aquest país només li queda la possibilitat de lluitar aferrisadament contra els seus adversaris de la zona perquè són els més vulnerables, donada la seva poca solidesa tant econòmica com política. Aquest fet es tradueix en una guerra oberta mitjançant la diplomàcia econòmica o l'impuls i suport de guerrilles

a diversos fronts: Moçambic, Namíbia, Angola i també altres països d'aquest indret.

Moçambic entre la vida i la mort

És molt difícil per no dir impossible sostenir l'economia d'un país si tots els paràmetres hi van en contra. La meitat del pressupost nacional es dedica a les despeses militars per contrarrestar la inseguretats del país deguda bàsicament a les incursions de la RENAMO (Resistència Nacional de Moçambic) que està directament recolzada per la República de Sud-Àfrica a través de les Forces especials d'aquest país i del «Five Reconnaissance Regiment» amb la seva base instal·lada al Transvaal, prop de Maputo. La RENAMO controla bona part del país i sempre atempta als llocs més estratègics econòmicament parlant, encara que, i tot s'ha de dir, sovint empra tàctiques totalment deshumanitzades destinades a desestabilitzar el tarannà polític del règim actual mitjançant el temor. El FRELIMO (Front d'Alliberament de Moçambic) es troba tot sovint incapaç de fer front a la guerrilla inspirada per Sud-Àfrica ja que les característiques selvàtiques de la zona i la tàctica de guerrilla fan que sigui del tot inaccessible el control de les incursions i atemptats.

És desconcertant i descebedor que la major part de projectes finançats per ajuda estrangera als països que la CCDAA (Conferència de Coordinació pel Desenvolupament de l'Àfrica Austral), de la qual formen part Angola, Zàmbia, Tanzània, Moçambic, Zimbabue, Botswana, Leshoto, Swaziland i Malawi, reinverteixi a la República de Sud-Àfrica. Això és perquè, en última instància, als països esmentats, els cal assessorament, tècnics, autoritzacions en alguns casos, etc., de l'administració de Pretòria, per donar llum verda als

projectes. En els darrers set anys, els membres de la CCDAA han gastat més de 30.000 milions de dòlars per fer front a les guerrilles impulsades per Sud-Àfrica. La quantitat és més de la meitat de l'ajut rebut de l'exterior per fer realitat desenes de projectes per potenciar l'Àfrica Austral. Tal com afirma Victòria Brittainen un article de *Le Monde Diplomatique*, un projecte hidràulic gegant a Leshoto satisfarà les necessitats elèctriques a una comarca de Sud-Àfrica.

La RENAMO ha realitzat autèntics «desastres» a Moçambic, des que va contactar amb els serveis secrets de Sud-Àfrica el 1980. Cal destacar la voladura de la presa de Cabora Bassa, considerat l'embassament d'aigua més gran de l'Àfrica negra, la destrucció de les reserves petroleres de Beira, el segrest de 24 cooperants soviètics a la mina de Zambezie, etc. Davant l'escalada de violència el governamental FRELIMO no pot aturar les autèntiques destrosses i Samora Machel va firmar l'acord de N'Komati «pel qual Moçambic i Sud-Àfrica es comprometien de no donar suport al Congrés Nacional d'Àfrica (CNA) i RENAMO, respectivament» (vegeu DOSSIER CIDOB, núm. 16, pàg. 14), però amb el temps s'ha vist la traïció del govern de Botha per part de Sud-Àfrica davant el seu adversari actual de Moçambic, el marxista Joaquim Chissano.

Angola

El règim marxista d'Angola, representat a Luanda —capital amb un passat esplendorós— pel MPLA (Moviment Popular per a l'Alliberament d'Angola), té molta dificultat per defensar-se de l'UNITA (Unió Nacional per a la Independència Total d'Angola). El MPLA, sota instruccions soviètiques i sobretot cubanes, defensa una causa nacional i sobretot la sobirania del país un cop acon-

seguida la independència de Portugal després de 15 anys lluitant amb la potència europea. Tot just s'aconsegueix la independència, comença la guerra contra Sud-Àfrica, per aquest motiu el MPLA no rebutja el suport de l'Unió Soviètica i Cuba, tant en diners, com en armament i soldats. Però l'UNITA, que hores d'ara controla més d'un terç del territori, també accepta ajut d'altres països. L'UNITA és un grup d'extrema dreta que ha arribat fins on ha arribat gràcies a Jonas Savimbi, els EUA i també la Xina.

Des de fa mig any, diversos batallons de Sud-Àfrica combaten al costat de l'UNITA per derrocar el règim actual i poder accedir al domini d'Angola. Cal recordar que Angola és, malgrat tot, un país ric, productor de petroli amb importants jaciments a Cabinda —un objectiu de Sud-Àfrica— ferro i diamants i amb grans reserves naturals i pesqueres.

És doncs, evident, la intervenció directa de Sud-Àfrica a Moçambic i Angola. Però també ha intervingut a Zàmbia i les discòrdies amb Botswana cada cop són més amenaçadores. Com també ho són amb el diminut Leshoto o Swazilandia que estan pràcticament hipotecats i sotmesos al règim de l'Apartheid, donat que la major part de la seva població treballa en condicions tremendament precàries en les mines de Sud-Àfrica.

La Línea del Front demana a Europa occidental que faci pressions econòmiques més dures al règim segregacionista i racista de Botha, però la comunitat,

Prop de 80 milions d'habitants estan acossats pel govern de Sudàfrica pel sistema de l'apartheid o per la continua sequera que afecta l'Àfrica meridional.

davant l'exigència dels empresaris d'aquests països per llurs interessos colonials a la zona, només aconsegueix pressionar mitjançant recomanacions morals o amenaces simbòliques. L'esfera de conflictes cada vegada més patens a la regió austral d'Àfrica ja no es pot resoldre amb denúncies d'organitzacions anti-apartheid o mitjançant la sensibilització de l'opinió pública internacional, perquè fins ara no s'ha aconseguit gairebé res, sinó amb la intervenció dels EUA i la Unió Soviètica aprofitant el desglaç actual est-oest arran de

la signatura de reducció d'armament nuclear.

Recentment el govern de Pretòria ha prohibit tota activitat a 17 organitzacions anti-apartheid, la qual cosa fa que, malgrat tímides reformes sobre l'habitabilitat o la creació de càmeres per a la minoria índia o mestissa, que no tenen cap poder real, el 70 per cent de la població, els negres, estiguin privats dels drets més elementals i no tinguin cap veu a la governabilitat del país i dels seus destins. ■

Ramon Roca i Ribó

EL PROJECTE MATUTUINE

Moçambic malgrat la inseguretats interna del país, és seguit d'aprop per diversos estats europeus. Espanya no ha quedat enrera i també hi ha estat present. El projecte Matutuine consistirà en la creació d'una gran granja d'animals on la seguretat estaria a càrrec del cos de la Guardia Civil espanyola. El primer pas és l'estudi estratègic i tàctic de la zona, per al qual ja s'han desplaçat tres tinentes coronels per prendre notes sobre el terreny. Un altre pas és el de planificar la defensa dels possibles bandolers principalment de la RENAMO i també d'altres que no tenen res a veure amb moviments polítics. Un altre punt serà l'entrenament de 120 homes de nacionalitat moçambiquenya en territori espanyol i finalment el seguiment de la defensa així com altres aportacions que es pugui fer en un futur proper al que ara és Salamanga i aviat serà la granja Matutuine.

Matutuine estarà ubicat prop de Maputo, la capital, i tocant a Sud-Àfrica. Moçambic ha cedit a la cooperació espanyola 500.000 hectàries de les quals se n'aprofitaran unes 2.500.

Altres països de la Comunitat Econòmica Europea també estan molt interessats en aquest tipus de projectes. En primer lloc cal normalitzar la xarxa viària i de comunicacions així com ordenar i construir si cal una xarxa de distribució de carburants per tal de garantir els desplaçaments d'una banda a l'altra del país que és com Espanya i Itàlia junts.

Maputo ha sol·licitat a França que participi amb la formació d'oficials i amb el subministrament de material militar especialitzat a la lluita contra la guerrilla. La cooperació francesa podria passar enguany de 23 a 35 milions de francs.

RRR

Namíbia, una llarga història

Namíbia, segons la definició oficial de l'ONU, és un territori sota la directa responsabilitat de les Nacions Unides, il·legalment ocupat pel govern de Sud-Àfrica. Del 1884-1918 fou una colònia alemanya amb un règim bàrbar d'extermini de la població autòctona. L'Assemblea General de l'ONU, en una primera resolució sobre el Memoràndum del govern sud-africà, va decidir: Considerant que els habitants africans de l'Àfrica sud-occidental no han conseguit encara l'autonomia política... l'Assemblea General no pot accedir a la incorporació del territori de l'Àfrica Sudoccidental a la Unió de Sudàfrica.

El primer document de NU sobre les condicions de l'Àfrica Sud-occidental és de l'any 1948 i diu: els habitants indígenes necessiten urgentment ajuda social, econòmica i educació.

Namíbia, segons mandat de la S de N està sota l'administració de la Unió Sud-africana entre 1919-1945 i de 1946-1967 com fidecomis de les NU també sota l'administració de Sud-Àfrica.

La reacció de Sud-Àfrica davant la resolució de l'ONU, fou reaccionària i respongué: «aquesta decisió és il·legal, i

que nosaltres no ens considerem lligats a cap decisió il·legal provinent de cap organització. Nosaltres continuarem administrant Àfrica del Sud-Oest». Després d'aquestes declaracions, a partir del 1966 es van intensificar les lluites, organitzades pel SWAPO (South-West Africa People's Organisation).

L'Assemblea General de las NU debaté del 26-IV al 12-VI-1968 la qüestió d'Àfrica sud-occidental i amb la resolució 2372/XXII del 12-VI-68 va aprovar per 96 vots a favor, 2 en contra (Portugal i Sud-Àfrica) i 18 abstencions, la proclamació que l'Àfrica sud-occidental serà coneguda d'ara en endavant amb el nom de Namíbia.

El problema jurídic internacional fou resolt el 21-VI-1971 pel CIJ de la Haya, el qual va dictaminà la il·legalitat de l'annexió i comminà la república sud-africana a la «retirada immediata de la seva administració de Namíbia i la finalització de la seva ocupació del territori». La república sud-africana va ignorar el veredict i es tornaren a intensificar les lluites encapçalades pel SWAPO, que es va crear el 1959. El 1972 es va celebrar una conferència internacional a Brussel·les pel tema de Namíbia, hi va-

ren assistir 500 delegats de 55 països, així com els representants de l'ONU, van exigir que la República de Sud-Àfrica acceptés la resolució emesa el 1971 pel Tribunal Internacional de Justícia. SWAPO fou reconeguda el mateix any per l'OUA com república oficial del moviment de lliberació nacional de Namíbia. A més va rebre el caràcter d'observador davant la Comissió de NU per a la descolonització.

El 1975 J.B. Vorster, primer ministre de Sud-Àfrica va declarar que el seu país continuaria estant a Namíbia i també continuaria administrant-la, perquè els seus habitants així ho volen i també digué que no reclamava cap polzada del seu territori. Malgrat dir que volia negociar amb un alt representant de l'ONU, un any després es demostrà que no hi havia cap voluntat per part de la república sud-africana de sortir i deixar en pau el territori de NAMÍBIA. ■

(Abstracte de NAMÍBIA de l'«Enciclopedia mundial de Relaciones Internacionales y Naciones Unidas» d'Edmund Jan Osmanczyk, pàg. 766)

Estat	Capital	Habitants (Estimació 1981)
ANGOLA	LUANDA	6.920.000
BOTSWANA	GABERONES	936.000
LESOTHO	MASERU	1.339.000
MALAWI	LILONGWE	6.123.000
MOÇAMBIC	MAPUTO	12.690.000
NAMÍBIA	WINDHOEK	1.038.000
REP. SUD-ÀFRICA	PRETÒRIA	26.000.000
SWAZILÀNDIA	MBABANE	580.000
TANZÀNIA	DAR ES SALAAM	18.518.000
ZÀMBIA	LUSAKA	5.679.000
ZIMBABWE	HARARE	7.600.000

Països que configuren la Conferència de Coordinació de Desenvolupament d'Àfrica Austral (CCDAA).

El nou Conveni d'Amistat, Defensa i Cooperació bilateral quedarà enllestit a principi de maig

MADRID FORÇA LA RETIRADA DE TOTES LES FORCES DE COMBAT DE WASHINGTON

Espanya i els Estats Units van arribar a un acord de principi, a mitjan mes de gener passat, per la reducció dels efectius militars nord-americans desplegats a territori espanyol. Després de divuit mesos de negociacions molt tenses, Madrid i Washington van acordar la retirada de l'Ala Tàctica de Combat 401 formada per 72 avions F-16 nord-americans estacionats a la base militar de Torrejón de Ardoz, en un termini de tres anys, i que començarà a partir del mes de setembre que ve. En conjunt, la reducció numèrica del personal militar forani s'aproparà al 50 % del fins ara existent i afectarà uns quatre mil cinc-cents soldats i 680 civils, tots nord-americans. Segons el president del govern, Felipe González, això suposa la retirada de totes les «forces de combat» nord-americanes en territori espanyol.

L'acord hispano-nord-americà, acceptat amb reticències pels Estats Units, ha obert definitivament les portes a la negociació d'un nou conveni d'Amistat i Cooperació, per primer cop de naturalesa igualitària, entre els dos països, que ha de substituir el fins ara vigent. Segons els terminis previstos pel departament d'affers estrangers espanyol, aquesta negociació en curs i el text de l'acord que ha de substituir l'actual conveni bilateral —que expira el mes de maig que ve—, s'enllestitirà a principi d'abril, per poder ser debatut a les Corts a finals d'aquest mateix últim mes. Amb aquest calendari previst, la preceptiva ratificació pel Parlament espanyol es podrà fer dins del termini reglamentari, això és abans del 14 de maig.

La capital importància d'aquest nou text rau en el fet que consagrarà una relació bilateral hispano-nord-americana inèdita. Per primer cop des que el 1953, en ple règim franquista, es van firmar els Pactes de Madrid, renovats posteriorment l'any 1982, Espanya no establirà un nexa de dependència amb els EUA, sinó que, en canvi, els lligams que perdurin a partir d'ara es basaran en un criteri d'igualtat. Fins al moment actual de replantejament de les bases de l'acord bilateral, romanien de fet una certa continuïtat dels acords que Franco havia acceptat, en condicions indignes

per a un estat sobirà, a canvi d'ajut per sostenir-se al poder. Calia per tant que per entrar en una nova etapa de cooperació entre països democràtics, els EUA reconeguessin definitivament el caràcter vinculant de les decisions preses en referèndum pel poble sobirà espanyol. En base també a l'actual situació espanyola d'integració sobirana a l'OTAN, Espanya calia que renunciés igualment a rebre contraprestacions econòmiques o d'ajut militar per la permanència de les seves tropes a territori espanyol. En fonts diplomàtiques espanyoles, aquestes contraprestacions es consideraven «gairebé simbòliques, i de naturalesa semblant a l'almoïna que es dona a un estat del Tercer Món, a més de suposar una certa subordinació a l'aliat nord-americà.

Perfils del nou Conveni

Els primers perfils que ja es comencen a entreveure del nou Conveni d'Amistat i Cooperació tenen una relació directa amb el text de la Declaració Conjunta hispano-nord-americana sobre la retirada d'efectius nord-americans.

El contingut íntegre d'aquest comunicat expressa textualment que «els governs d'Espanya i dels Estats Units han

arribat a un acord de principi sobre un nou marc bilateral que substitueixi el Conveni d'Amistat, Defensa i Cooperació del 1982:

1) En virtut del nou acord defensiu, continuarà la utilització per part dels Estats Units d'instal·lacions de suport d'Espanya i de les autoritzacions d'ús del territori, mar territorial i espai aeri espanyols. També es conclouran acords sobre ús d'instal·lacions, territori, mar territorial i espai aeri espanyols per part dels Estats Units en temps de crisi i de guerra, en suport dels plans de reforçament de l'OTAN.

2) El termini oficial del nou acord serà de vuit anys, prorrogables per successius períodes anuals.

3) En compliment de la decisió sobirana del govern d'Espanya, els Estats Units retiraran l'Ala Tàctica de Combat 401 en un període de tres anys, a partir de la data d'entrada en vigor del nou conveni.

4) No figurarà en l'acord ni es relacionarà amb el compromís, cap de les decisions relatives a assistència militar o econòmica en forma de donatius o crèdits.

5) La futura cooperació en matèria educativa, cultural, científica i tecnològica es basarà en fórmules noves i equitatives, i estarà separada del nou acord defensiu. ▶

En base a aquest document, fonts diplomàtiques espanyoles asseguren que el text del nou conveni serà molt curt, atès que es remetrà a protocols específics (Protocols of Understanding), fóra del conveni pròpiament dit, tant el tractament a donar a cadascuna de les bases militars d'Espanya: Torrejón, Morón, Saragossa i Rota, com d'altres aspectes al·lusius a la cooperació educativa, tècnica i fins i tot de fabricació d'armament. També la situació del personal, forces i d'altres aspectes relacionats amb cadascuna de les bases militars es remetran a protocols i annexos específics, no necessàriament connectats amb el conveni futur. Així, l'actual acord es desdoblirà en quatre o cinc: defensiu, científic-cultural, econòmic-industrial i de cooperació i indústria armamentista. El nou conveni també es basarà, tal com apunta la declaració conjunta hispano-nord-americana, en la supressió de les actuals partides econòmiques per a l'ús americà de les bases. En aquest terreny, s'ha expressat ja la irritació del govern espanyol per la decisió unilateral de Washington de suprimir l'assignació dels quatre-cents milions de dòlars (uns quarantamil milions de pessetes) corresponents a l'exercici actual, vigent fins al pròxim mes de maig.

Entre algunes de les contrapartides, considerades menors, i ofertes als nord-americans en el nou conveni, a canvi de l'acceptació per Washington de la retirada dels F-16, hi ha la de continuar donant facilitats d'aterratge a la flota aèria de guerra dels EUA. Una contrapartida, aquesta, que no es reflectirà en el text del nou acord, malgrat que comporta la necessitat d'atendre qualsevol vol militar nord-americà amb destinació a d'altres bases europees, que faci escala tècnica a Torrejón. Paral·lelament a això, els EUA continuaran gaudint d'una utilització plena de les bases de Rota, Morón i Saragossa.

L'altra contrapartida considerada també menor, i que ja es recull en l'acord de reducció d'efectius nord-americà és la de la major durada que passa de tres a vuit anys, un període considerat equivalent al dels acords bilaterals que Washington manté amb la resta de països aliats occidentals.

En l'únic àmbit que el govern espanyol no ha acceptat cap mena de simplificació és en els dels mecanismes de control dels acords, similars a l'actual.

Cas de crisi o guerra

La contrapartida de més gran abast acceptada pel govern espanyol a canvi del desmantellament de l'Ala Tàctica 401 amb base a Torrejón és la que ga-

ranteix als avions de combat nord-americans l'ús d'aquesta base militar madrilenya en cas de crisi o de guerra.

Amb aquesta concessió espanyola, recollida al primer punt de la declaració conjunta hispano-nord-americana, emergeix l'enorme contradicció sobre el que han argumentat fins ara les autoritats espanyoles al llarg de la tensa negociació amb Washington, sobre el greu perill per a la població de Madrid d'estar tan aprop d'un potencial objectiu militar en cas de crisi, i el que s'ha acabat decidint. Perquè al capdavant aquest suposat perill continuarà sent pràcticament el mateix i no només per l'esmentada garantia espanyola donada als EUA, sinó també perquè, entre les aportacions militars espanyoles a l'OTAN, figura la «utilització, per part dels aliats, del territori nacional i la seva infraestructura també en cas de crisi».

És per tot plegat que cal creure que el pla d'emergència previst pel Pentàgon, en circumstàncies de crisi, continuarà intacte. En cas de conflicte bèl·lic al Vell Continent, el departament de Defensa nord-americà obriria de fet tal com sempre ha previst, integrant els avions-cisterna de Saragossa a l'Ala 306 del Comandament Aeri Estratègic, mentre que Torrejón i Morón, juntament amb quatre bases més del Regne Unit, servirien per rebre els moderns bombarders B-1, capaços de transportar míssils nuclears i els de gran transport Galaxy. Torrejón també entra, a més, per la longitud del seu aeròdrom, dins dels plans d'emergència del transbordador espacial de la NASA, tret aquest que el configura com un indret essencial per bastir la infraestructura nuclear indispensable per a l'estratègia occidental.

Plans del Pentagon

Queda clar així que els EUA no volen deixar de considerar tant la base madrilenya de Torrejón com les de Saragossa, Morón i Rota, punts-clau en el seu desplaçament nuclear al flanc sud-occidental europeu. Sobretot ara també que el trasllat a Europa, a través d'Espanya, de grans bombarders com els B-1 o els B-52, en cas de crisi, resulta més que mai d'enorme importància per contrarrestar els efectes del primer acord de desarmament nuclear soviètic-nord-americà. Un factor que de ben segur reforçarà el criteri que cal també obtenir la disponibilitat no només de Torrejón en cas de crisi, sinó també de les bases de Saragossa i Morón —amb 5 i 15 avions-cisterna respectivament— per acabar-les integrant a l'Ala 306 de l'Strategic Air Command (SAC), previ al futur trasllat de les naus a la base de Morón.

Un altre interrogant que es planteja sobre l'ús futur d'aquestes mateixes bases és també el del seu hipotètic paper relacionat amb les armes nuclears. La incògnita sorgeix en el mateix informe del Departament de Defensa nord-americà, quan els seus autors, William Arkin i Richard Fieldhouse, experts en qüestions estratègiques que l'any 1985 van publicar l'estudi Nuclear Battlefields —considerat un dels millors sobre el desplegament nuclear dels EUA—, asseguren que onze instal·lacions espanyoles tenen algun paper relacionat amb els arsenals atòmics.

Encara que Espanya va renunciar a l'ús de l'armament nuclear, quan va firmar el Tractat de No-Proliferació, l'actual conveni determina en l'article 4.2 que «l'emmagatzematge i instal·lació, a territori espanyol d'armament nuclear estarà subordinat a l'acord amb el govern espanyol». Una clàusula, aquesta, que en medis oficials es creu que tindrà un reflex pràcticament idèntic en el futur conveni. Com també es creu que d'altres conflictes com ara les condicions d'autorització d'un grau superior d'utilització de Torrejón, la distinció entre el suport d'aquesta base als plans de reforçament de l'OTAN, o a les missions específiques nord-americanes d'abast exterior a l'àrea d'actuació de l'OTAN, entre molts altres, quedaran subordinats, com en l'actual conveni, al «mutu acord» dels governs de Madrid i Washington.

Futur en temps de pau

El govern espanyol, al marge del conveni bilateral hispano-nord-americà haurà de definir l'ús de la base de Torrejón, en temps de pau, tant per part de l'Exèrcit de l'Aire com de les forces de l'OTAN i dels EUA, interrelacionades però amb matisos propis.

Sobre l'ús que en podria percebre l'OTAN, no està definit encara però és segur que s'amotllarà a la proposta d'aportació espanyola a l'organització atlàntica que inclou l'ús del territori estatal com a zona de reraguarda, emmagatzematge de recursos i lloc de pas. En aquest sentit, experts en el funcionament intern de l'Aliança Atlàntica opinen que la pretensió del govern espanyol de forçar l'OTAN a sufragar una part de la despesa de manteniment de Torrejón (en contrapartida a la integració de la base madrilenya al dispositiu de seguretat atlàntica en cas de crisi o guerra), només es farà efectiva si, a canvi, Espanya accedeix a un major grau d'integració dins l'aparell militar de l'OTAN i accepta la possibilitat d'ús de Torrejón no només en cas de crisi, sinó també en temps de pau.

Entorn a l'ús específic nord-americà, ja s'ha dit que es preveu continuar autoritzant l'escala dels macroavions de transport Galaxy i d'altres unitats aèries amb destinació a l'àmbit d'influència atlàntica, però que el que s'acordi es resoldrà en secret «de mutu acord» entre Madrid i Washington.

Pel que fa a l'ús espanyol, es preveu que es concentrin a Torrejón les principals forces aèries espanyoles, tan bon punt s'hagin evacuat els 72 avions nord-americans. Segons el mateix ministre

de Defensa, Narcís Serra, al menys cinc unitats de l'Exèrcit de l'Aire que ara estan ubicades a d'altres indrets, seran traslladades a la base madrilenya. Aquestes unitats que s'incorporaran a Torrejón són l'esquadrilla 408 de guerra electrònica —actualment a Getafe (Madrid)—, la Maestranza Aèrea amb els seus tallers —ara instal·lada a Cuatro Vientos (Madrid)—, probablement el 45 Grup Aeri —dedicat al transport d'autoritats i actualment establert a Barajas—, i avions F-16 que formaran

la nova Ala 12, formada encara per vells Phantoms.

Torrejón acull ja, a més de les unitats americanes que abandonaran el centre abans de 1991, la Jefatura de Control de Circulació Aèria, el Centre d'Operacions de Combat, l'Ala 12 amb els Phantom, el 43 Grup dedicat a missions contraincendis i l'Ala 54 dedicada a asatjos, proves i avaluació d'armaments.

Jordi Duch i Sespluges

IMPACTE EXTERIOR

És evident que el tema de les bases d'utilització conjunta hispano-nord-americana és fonamentalment de caràcter polític i que la preocupació essencial dels Estats Units sobre tot això ha estat més que qualsevol altra, l'impacte que podia tenir a l'exterior, i més concretament en d'altres països com ara Portugal, Grècia, Turquia o fins i tot les Filipines.

Per això la decisió de retirar els avions de Torrejón, conservant d'altres instal·lacions, d'enorme importància, tenint en compte a més que l'acord hispano-nord-americà estableix un marc de cooperació consolidat entre tots dos països, és molt més favorable per als interessos nord-americans en d'altres indrets del món, que no pas les conseqüències que s'haurien pogut derivar de la manca d'acord, amb la consegüent

obligació d'abandonar totes les bases militars espanyoles sense excepció.

Des d'aquest punt de vista es pot augurar a Washington un futur torn de negociacions, primer amb Lisboa i Atenes, i més tard amb Ankara i Manila, plenament satisfactori per als seus desitjos de permanència continuada a cadascun d'aquests indrets de l'exterior.

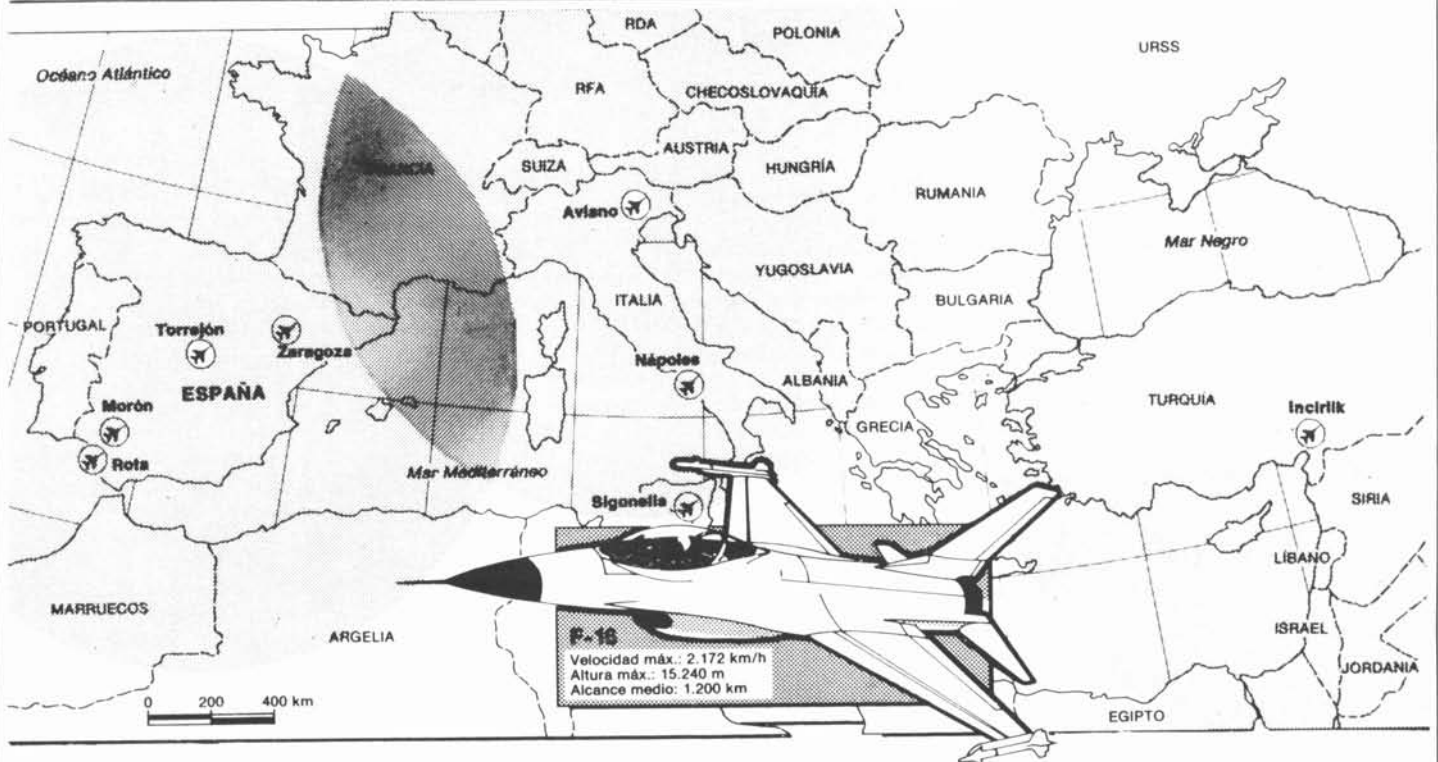
Pel que fa al cas de Portugal, el més recent de tots deprés del d'Espanya, el primer ministre Anival Cavaco Silva ja ha anunciat el desig de Lisboa de renegociar el contingut dels acords d'utilització de les bases, sense interferir amb els interessos nord-americans.

A Grècia també s'ha seguit amb molta expectació la negociació hispano-nord-americana atès que abans de final d'any Atenes i Washington han de negociar un nou tractat sobre el futur de

les bases d'Iraklion i Suda Bay (a l'illa de Creta), a més de les d'Helenikon i Nea Makri, amb un conjunt d'una vintena d'instal·lacions auxiliars.

Els últims mesos ja s'han realitzat tres tandes negociadores sense que fins ara s'hagi arribat a cap resultat concret. L'acord vigent, que expira el 31 de desembre, estipula que, si abans d'aquesta data no s'ha arribat a cap acord, Washington ha de començar a desmantellar les seves instal·lacions, abans d'un any i mig a partir de final d'any.

Pel que fa a Ankara i Manila, ni el govern turc ni el filipí no s'han pronunciat encara sobre la futura negociació amb Washington però cap d'aquests altres dos casos no fa augurar ni el més mínim risc que els Estats Units no revalidin els actuals acords d'utilització de bases als respectius territoris. ■

Principals bases aèries nord-americanes al sud d'Europa i, en zones sombreades, ràdi d'acció mitjà dels F-16.

Equador: sorpresa en la 1.ª volta electoral

El candidat d'Izquierda Democrática (de filiació socialdemòcrata), l'advocat Rodrigo Borja, de 52 anys, amb el 20 % dels vots favorables, i el candidat del Partit Reldosista Equatorià, l'advocat populista Abcalà Bucaram, de 35 anys, amb un 15 % dels vots, van encapçalar els resultats dels comicis presidencials del passat 31 de gener.

L'un i l'altre hauran de competir ara pel comandament de l'estat equatorià en una segona volta convocada per al pròxim dia 8 de maig.

En tercera posició va quedar, amb un 12,5 % dels vots, l'arquitecte socialcris-

tià Sixto Durán, de 66 anys, que comptava amb el suport del president León Febrés Cordero.

L'ex-general Frank Vargas Pazzos, de 53 anys, amb el suport de grups i partits de l'esquerra, gairebé va arribar a l'11 % dels vots. En cinquè lloc es va situar el democristià Jamil Mahuad, de 38 anys, amb un 9,5 % dels vots.

El resultat d'aquesta primera volta dels comicis presidencials de l'Equador suposa una sonora bufetada per a l'actual cap d'estat Febrés Cordero. Tant és així que la derrota del seu protegit, Sixto Durán, té tot el caràcter de ser un ple-

biscit contra la política del govern de Quito.

Rodrigo Borja, guanyador també de la primera volta dels anteriors comicis presidencials del 1984, va ser derrotat per León Febrés Cordero en la segona volta.

En les condicions actuals no sembla que Borja pugui repetir la derrota dels comicis anteriors, atès el perfil neo-nazi del seu rival Abdalà Bucaram, que el fa detestable per la majoria de la població equatoriana. ■

Frau electoral al Paraguai

El general i dictador paraguaià Alfredo Stroessner, de 75 anys, va ser elegit el passat 14 de febrer, per setena vegada consecutiva, president del Paraguai, amb el 89 % dels vots a favor, en uns comicis fraudulents que tothom ha qualificat de «farsa indignant».

Aquest resultat va superar fins i tot les màximes previsions del ministeri de l'interior paraguaià, que havia anticipat un 80 % de vots favorables a Stroessner, i un 20 % per a l'oposició col·laboracionista: els partits Liberal Radical i Radical. Al Partit Liberal Radical li van adju-

dicar 96.231 vots (el 7,18 %) i al Partit Liberal 42.056 (3,14 %). Stroessner i el Partit Colorado van atorgar-se 1.186.693 vots, el 89 % de l'electorat.

La llista d'irregularitats enregistrades i denunciades pels observadors i l'oposició abraça tot un ventall inacabable: impossibilitat de vot secret, votacions reiterades d'una mateixa persona, intimidació per part dels presidents de taula quan s'adonaven que algú votava en blanc, falta de paperetes de vot dels dos partits d'oposició o absència d'interventors dels candidats opositors, entre mol-

tes altres accions il·legals.

El nombre total d'abstencions va ser de 107.230 votants, que representen el 7,4 %, una de les xifres més baixes que s'hagi escrutat mai en qualsevol elecció a qualsevol indret. Igualment el nombre de vots nuls i en blanc escrutats va ser tan sols de 5.627 en blanc (el 0,42%) i de 8.838 els nuls (un 0,66 %).

El Partit Colorado, que encapçala el general Alfredo Stroessner, és al poder des que el seu president va ocupar el càrrec fa trenta-tres anys. ■

Butlleta de subscripció

Nom i cognoms
Adreça
Població D.P. Telèfon
Data de naixement D.N.I. n°
Professió

Demana més informació

Subscriu els serveis de CIDOB

Quota 3.000 ptes. any

Quota 5.000 ptes. any (col·laborador)

Quota ptes. any (protector)

Sistema de pagament:

Domiciliació de rebut anual a entitat bancària o de crèdit.

Ompliu, si us plau, el cupó adjunt i trameteu-lo per correu a CIDOB.

Data

Signatura

Banc o Caixa
Adreça
Població D.P.
Nom del(s) titular(s)

Senyor Director:

Li prego que prengui nota de carregar al meu compte / a la meua llibreta, obert/a en aquesta entitat, els rebuts que els presentarà CIDOB.

Atentament

(signatura)

Signat per

Adreça del titular

N° compte/llibreta

Finlàndia: Koivisto guanya però decep

La primera elecció presidencial directa de tota la història de Finlàndia, del passat dia 1 de febrer, va atorgar la victòria al cap d'estat en funcions Mauno Koivisto. Contra tots els pronòstics, que li donaven les majors possibilitats de superar el 50 % dels vots favorables, Koivisto no ho va aconseguir, i es va quedar en només el 47,9 % dels sufragis de l'electorat finlandès. Amb aquest percentatge de vots Koivisto va obtenir 144 electors d'un col·legi electoral total de 300, que el van elegir president de forma indirecta el passat dia 15 de febrer.

En l'anterior elecció presidencial Koivisto havia aconseguit el suport del 64 % de l'electorat. El seu descens es considera degut a l'escassa rellevància del seu mandat i al baix índex de participació, de només un 75 % de l'electorat.

També contra tot pronòstic, en segona posició s'ha situat el líder del Partit del Centre, Paavo Vaeyrynen, amb el 20,1 % dels vots favorables. D'aquesta manera el líder centrista ha desban-

cat Harry Holkeri, l'actual primer ministre i líder del conservador Partit d'Unió Nacional, que ha aconseguit el 18,1 % dels sufragis.

Igualment es dona una gran importància al 9,2 % aconseguit per Kalevi Kivisto, líder del moviment Acció 88 — coalició de socialistes, comunistes del sector majoritari (eurocomunistes), i ecologistes.

L'últim dels cinc candidats, Jouko Kajoja, presentat per Alternativa Socialista, sector minoritari (prosoviètic) del partit comunista, ha obtingut l'1,4 % dels vots.

La coalició de govern «roig-i-negre» liderada per Koivisto i Holkeri, i considerada de signe contraposat atesa la seva composició social-demòcrata i conservadora, continuarà marcant els destins polítics del poble finlandès. D'aquesta manera el que va ser una entesa conjuntural porta el traç d'esdevenir la coalició permanent. ■

Bush i Dukakis, favorits en la cursa electoral als EUA

El vice-president nord-americà Georges Bush es perfila com el líder indiscutible de la cursa per la nominació de candidat presidencial pel Partit Republicà. La confirmació de candidat favorit a la nominació republicana la va aconseguir el passat dia 8 de març, amb l'èxit aclaparador obtingut el «superdimarts» electoral nord-americà.

L'actual vice-president va guanyar a 16 dels 17 estats on es van celebrar eleccions primàries o «caucus». Concretament Georges Bush es va imposar als estats de Texas, Luisiana, Mississipi, Alabama, Florida, Georgia, Carolina del Nord, Virginia, Maryland, Rhode Island, Massachusetts, Kentucky, Tennessee, Missuri, Arkansas i Oklahoma. A l'únic que va perdre va ser a l'estat nord-occidental de Washington, on va triomfar el seu rival republicà Pat Robertson.

Quan el passat dia 9 de febrer es va obrir la cursa electoral nord-americana amb les primàries de l'estat d'Iowa, el candidat republicà Georges Bush no semblava poder aspirar a arribar gaire lluny. La seva derrota estrepitosa a aquest estat, on es va situar en tercer lloc, per sota de Pat Robertson i Robert Dole, feia preveure l'enfonsament polític sense remei del «segon d'abord» de la Casa Blanca. Ben al contrari, però, en la següent elecció primària de l'estat de New Hampshire, el 16 de febrer passat, Bush es recupera de la desfeta d'Iowa i repeteix la victòria a Carolina del Sud, el 5 de març. Fins al punt d'aconseguir aquí tots els 37 delegats que aquest estat enviarà a la convenció republicana del mes de juliol que ve.

Amb l'última victòria múltiple de Bush al «super-dimarts» electoral, en la qual obté 585 delegats, amb un total de 774 (el 60% dels que li cal per aconseguir la designació automàtica) es decideix pràcticament al seu favor la cursa cap a la nominació presidencial republicana.

En el terreny demòcrata, el governador de Massachusetts, Michael Dukakis malgrat el seu bon resultat del «superdimarts» electoral, en el qual va aconseguir 460 delegats, no ha pogut de moment despejar-se dels seus rivals. El predicador Jesse Jackson i el senador Albert Gore van aconseguir un nombre semblant de delegats l'esmentat «superdimarts»: 419 i 352 respectivament, i això fa que encara que Dukakis continua sent el favorit, la cursa per la designació del Partit Demòcrata no estigui hores d'ara gens decidida. ■

Georgios Vasiliu, nou president de Xipre

El candidat independent de la República de Xipre, Georgios Vasiliu, de 56 anys, va guanyar l'elecció presidencial del passat dia 21 de febrer, amb el suport de l'electorat comunista greco-xipriota. Vasiliu, un economista que s'ha fet milionari amb una empresa d'investigació de mercats, era totalment desconegut políticament fins fa només uns mesos. En la primera volta electoral Vasiliu va desbancar el fins ara president Spyros Kyprianu, successor del mític arquebisbe Makarios en la presidència de Xipre. En la segona i definitiva volta Vasiliu es va imposar al seu rival de filiació dretana Glafkos Clerides, de 68 anys, per només deu mil vots de diferència, i amb el 51,63 % dels sufragis emesos.

L'elecció de Vasiliu com a president de Xipre inicia una nova etapa en la història d'aquesta illa mediterrània, en la qual des de l'instant mateix de la seva independència l'any 1960, han proliferat molt els conflictes interns. En els resultats d'aquesta elecció presidencial ha jugat un paper molt important, al capdavall, la voluntat de la comunitat greco-

xipriota de superar la divisió de l'illa esdevinguda l'any 1974 amb l'entrada de tropes turques. La seva part meridional, habitada pels greco-xipriotes, és la que es coneix per República de Xipre, reconeguda internacionalment. La part nord, separada del sud per una frontera de fet, és des de 1983 la República Turca del Nord de Xipre, sense cap reconeixement internacional a excepció del de Turquia mareix. Tot i el caràcter legítim dissemblant del nord i del sud de Xipre, existeix l'amenaça latent que l'escisió dels dos Xipres s'acabi eternitzant, i aquest temor és el que s'ha fet palès en la darrera elecció presidencial.

L'etapa que s'ha acabat, marcada per 10 anys de presidència d'Spyros Kyprianu, ha estat marcada per la intransigència en el tema de l'eventual solució negociada del conflicte amb el nord. Una actitud, aquesta d'intransigència, que va desvetllar contra ell l'oposició tant de la dreta com dels comunistes. Per això el triomf de Vasiliu s'ha d'entendre a la llum del nou esperit d'unificació de la comunitat greco-xipriota. ■

Revés del govern a les eleccions municipals

COLÒMBIA: «L'ECONOMIA VA BÉ, EL PAÍS VA MALAMENT»

Violència, assassinats, narcotràfic, guerrilla són paraules que oprimen el poble Sud-americà. Cada dia que passa la sang obre les portades de la premsa escrita, però, paradoxalment, l'economia rutlla de tal manera que els ratis augmenten positivament mes rera mes.

Actualment a Colòmbia hi ha un deteriorament de la vida política i institucional, i una espiral de violència de la qual no es veu la fi.

L'arribada al poder del liberal Virgilio Barco a l'agost de 1986 no implicava, de bon principi, tal com havia manifestat a la seva campanya electoral, cap canvi al procés de pau que Belisario Betancur havia iniciat amb la guerrilla, arran d'una treva en les hostilitats. Les línies mestres de la política del president Barco cap a la guerrilla giraven al voltant de la institucionalització del procés de pau i l'elaboració de mesures de rehabilitació econòmica de zones deprimides.

La negativa de la guerrilla per dur a terme un desarmament progressiu, condició primordial manifestada pel Govern per continuar les negociacions, juntament amb l'intent d'aprofitament partidista dels crèdits derivats del pla de rehabilitació i les crítiques que sobre aquest pla ha manifestat la guerrilla, han endarrerit la política governamental.

La postura mantinguda per la guerrilla i les seves darreres actuacions ha provocat també un allunyament de l'esquerra reformista, que no acaba de comprendre l'estratègia guerrillera. Igualment ha posat de manifest la manca de capacitat de resposta del president Barco davant el comportament de la guerrilla, i ha transmès la sensació de cert enfraïment i crisi de l'actuació presidencial.

Si més no, aquesta crisi no és exclusiva de l'àmbit presidencial, sinó que comprèn sectors de la vida política colombiana. El Partido Liberal, guanyador de les eleccions de 1986, passa per un període d'instabilitat interna derivada de la manca d'un líder indiscutible.

La Justícia es mou entre el mal funcionament i la por a les represàlies derivades de les seves actuacions. La Corte Suprema encara té la sensació d'haver estat utilitzada i sacrificada pel po-

der durant els successos produïts per la presa del Palacio de Justicia per la guerrilla al novembre de 1985, que van provocar la mort d'onze magistrats. La darrera pedra d'aquest procés de deteriorament polític-institucional va ser posada per la Corte Suprema al juliol de 1987 en invalidar el tractat d'extradició signat amb els Estats Units al 1979. Aquesta actitud ha estat interpretada com un intent de carregar tota la responsabilitat de la lluita contra el narcotràfic sobre el govern.

Colòmbia s'enfronta ara, sota un ambient de crisi, al gran repte polític: les eleccions municipals del 13 de març. Dels principals partits que es presenten a aquestes eleccions —Liberal, Conservador, Neoliberal—, s'espera que la Unión Patriótica (UP), d'esquerra, aconseguixi els avenços més significatius, si la pressió terrorista que suporta no la fa desistir de participar-hi.

Aquestes eleccions municipals, les primeres a la història de Colòmbia, no són esperades amb el mateix interès des de tots els sectors, tenint en compte l'expectativa d'una millora de les posicions de l'esquerra. Paral·lela a les campanyes electorals dels partits, se n'ha manifestat una altra, violenta, que té com objectiu deteriorar l'activitat política i la seguretat ciutadana abans de les eleccions.

La violència política, que s'ha manifestat amb especial duresa a la UP, ha aconseguit que alguns partits amb grans possibilitats de triomf en certes localitats abandonin la lluita electoral, en no voler exposar-se a perdre més candidats. Davant d'aquests fets, alguns grups guerrillers —FARC i M-19— han declarat que cessaran les hostilitats per permetre un bon desenvolupament de l'etapa electoral.

La paradoxa econòmica

El que més crida l'atenció a Colòmbia és la curiosa situació de la seva eco-

nomia. Mentre que la vida política i institucional fa aigües davant la violència de diferents signes, l'economia colombiana evoluciona al marge com si el que passés al seu voltant no l'afectés. Diversos paràmetres són indicatius de la marxa favorable de l'economia del país: creixement del PIB d'un 5,6%, augment de les exportacions no tradicionals, millora de la balança de pagaments amb els EEUU, disminució de l'atur.

L'economia colombiana té si més no un punt dèbil que el govern no ha aconseguit encara controlar: la inflació. S'esperava que no fos superior al 20%, però ha arribat a un 25%. Per aturar el seu creixement es va decidir a final de 1987 retirar del mercat 100.000 milions de pesos, amb l'esperança de situar-la a l'entorn del 20% el 1988.

La conflictivitat laboral ha augmentat recentment amb la puja dels preus dels carburants que ha provocat un gran descontent entre els Sindicats, que acusen la mesura governamental d'inflacionista. El govern es defensa tot dient que les pugues són inferiors a la inflació. Per apagar aquestes protestes sindicals el govern, que havia ofert un augment del salari mínim del 23%, ha decidit finalment fixar l'augment en un 25% (25.637 pesos, aproximadament 12.000 ptes.).

Si 1987 ha estat considerat un bon any econòmic, totes les institucions econòmiques predeuen un 1988 millor. Però hi ha un perill en el futur econòmic colombià: la violència. Com diu Fabio Echevarri, president de l'Asociación Nacional de Industriales (ANDI), «la economia va bien, el país va mal». Si aquesta dinàmica no es trenca, 1988, considerat l'any de les inversions estrangeres, no respondrà a les expectatives.

El cercle de la violència

La violència ha provocat que Colòmbia sovint sigui notícia. L'any 1987 va acabar amb més de 2.000 morts per vio-

lència, entre els quals es trobaven alguns personatges importants de la vida política nacional. La guerrilla, el narcotràfic, els grups paramilitars i la delinqüència diària són els que causen aquesta violència que oprimeix Colòmbia.

Des de la signatura al 1979 del tractat d'extradició amb els EEUU els narcotraficants, el principal exponent dels quals és l'anomenat cartel de Medellín, han declarat la guerra a totes aquelles institucions o persones que treballen a favor de l'extradició. De l'alliberament de Jorge Luis Ochoa, el recent segrestament d'Andrés Pastrana i posteriorment l'assassinat del fiscal general Carlos Mauro Hoyos es dedueix que nombroses personalitats polítiques estan en la nòmina dels «extraditables» i que llurs amenaces no són en va. L'extradició als EEUU, principal receptor de la cocaïna colombiana, s'ha revelat com l'única cosa a la qual els narcotraficants tenen por.

Però la violència a Colòmbia no està només relacionada amb el narcotràfic. Els 500 morts de la UP o els 1.100 que han causat els enfrontaments exercit-guerrilla ho demostren.

La violència política cada vegada és més gran al país i des de fa algun temps no afecta solament els militars d'esquerra —assassinat de Jaime Pardo Leal, president d'UP—, sinó també tots aquells que lluiten pels drets humans o critiquen la situació de violència —assassinat d'Héctor Abad, director del Comitè de Derechos Humanos de Antioquia—. L'esquerra acusa el govern de desentendre's i a les forces de l'ordre de connivència amb la ultradreta empresarial. La formació a diferents regions dels anomenats «grups d'autodefensa» ho demostra ja que els oficials que els dirigeixen s'abstenen sovint de distingir entre la UP i la guerrilla.

Tota aquesta sèrie d'assassinats i amenaces no pot ésser considerada una activitat espontània, sinó una campanya ben organitzada les inten-

Comerç de Colòmbia amb els Estats Units (milions \$)

	1983	1984	1985	1986	gener - juny 1987
Exportacions als EEUU	1058	1253	1456	2039	1167
Importacions dels EEUU	1502	1406	1451	1308	648
Balanç	-444	-153	5	731	526

Valor del dòlar a Colòmbia (en pesos)

	12/86	6/87	12/87	14/1/88	4/2/88
	216	240,5	261,8	263,7	266

- Organitzacions membres de la Coordinadora Guerrillera Simón Bolívar
 - ELN (Ejército de Liberación Nacional)
 - EPL (Ejército Popular de Liberación)
 - PRT (Partido Revolucionario de los Trabajadores)
 - M-19 (Movimiento 19 de Abril)
 - FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia)

cions de la qual es confonen entre els interessos del narcotràfic, la ultradreta i la guerrilla. Aquesta última s'ha decantat clarament a favor de la realització de les pròximes eleccions municipals, tot oposant-se als grups ultraconservadors que no volen llur realització. I manté una actitud de defensa dels pagesos de les seves zones d'influència que topa amb els interessos dels narcotraficants.

L'economia de la droga afecta també les FARC en controlar àmplies regions dedicades al conreu de la coca. Això ha obligat aquesta força guerrillera a mantenir contactes amb els narcotraficants. Contactes que sovint han estat tensos, sobretot a partir de la davalla-

da dels preus de la droga, ja que els narcotraficants volen pagar menys als productors, mentre la guerrilla s'hi oposa.

En l'enfrontament guerrilla-narcotràfic, els narcotraficants es mostren més exigents des de la invalidesa del tractat d'extradició. Davant la creixent mobilització rural i l'enfortiment de la guerrilla —formació de la Coordinadora Guerrillera Simón Bolívar—, els narcotraficants estan decidits a associar-se amb d'altres forces per tal d'eliminar la UP i les FARC. Colòmbia és un país on tots lluiten contra tots: exercit, guerrilla i narcotràfic. No és una guerra declarada, però ho sembla. ■

Manuel Celorio

(Ve de la pàg. 3)

LA PROBLEMÀTICA DEL DRAMA PALESTÍ

ça que cada dia va tenint més pes en aquests territoris sobre tot a Gaza on hi ha Universitat islàmica, clarament l'única i amb molta influència en la gent jove del sector.

El mateix Yaser Arafat no fa gaire declarava que: «cap de les forces actüi en solitari, no hi ha més que un poble palestí amb totes les seves tendències envers un sol objectiu i si les accions les

emprenen grups estranys a l'OLP, significa que el nostre programa ha estat adoptat per tots».

La unitat entre les diferents faccions palestines fins avui és una característica important d'aquest moment: no s'observen les postures trobades en altres ocasions. La influència que puguin tenir els islàmics no sobresurt del conjunt unitari fins el moment; no obstant el crei-

xement que ha tingut durant els últims temps. Pel seguit d'esdeveniments s'observa que les divergències han estat posposades davant la lluita comuna i fins i tot els mitjans d'informació que tenen marcades tendències prosiries en aquests moments coincideixen en l'objectiu i la manera d'arribar-hi. ■

Enric Crusat i de Abaria

Diàleg directe a Amèrica Central

ESQUIPULAS II: CAMÍ DE LA PAU

La crida feta pel president Reagan per tal d'evitar que els congressistes no escoltin la seva petició de concessió d'ajuda als rebels sandinistes no ha estat atesa i, junt al fracàs de la seva política vers Amèrica Central s'afegeix el supor al pla Arias, per ara —sembla— l'única sortida: la negociació.

El que el president de Nicaragua, Daniel Ortega, desenvolupés una intensa activitat diplomàtica en l'Organització dels Estats Americans —OEA— a més a més del seu discurs d'intervenció en el fòrum d'aquesta organització, ha desgarnit d'arguments els qui s'oposen a restablir la pau en aquest indret d'Amèrica Central. El president nicaragüenc es va encarregar de replicar minuciosament totes les argumentacions que havien estat exposades dies abans pel president Reagan en el mateix si de l'organització.

Clarament, sense embuts, Ortega precisà totes les qüestions i repetí ofertes com la de posar en el mateix cabàs l'amnistia i l'aixecament de l'estat d'emergència juntament amb la fi de l'ajut a la contra en tots els seus aspectes; així també la negativa per part de qui pertanyi a la iniciativa d'«utilització de territoris d'altres països per practicar l'agressió al seu país». Es pot dir que fins al moment la diplomàcia nicaragüenca ha actuat amb molta cura de no cometre errors que malmetessin aquest gran esforç que s'està fent per aconseguir els fins desitjats; ho està assolint pel que fa la imatge exterior ajudada pels fets i les intencions exposades. S'oferí per obrir les fronteres de Nicaragua a qualsevol tipus d'investigació de la Comissió Internacional de verificació i seguiment que va ésser creada per Esquipulas II; això ho planteja per posar al descobert la mentida difosa de la suposada presència de soviètics dins del país i, per altra banda, comprometre la indubtable oposició per part d'Hondures a la pràctica d'aquesta investigació ja que posaria en evidència les bases de la contra que allí hi són instal·lades i, per tant, incompleixen tots els acords signats.

L'actitud del president de Nicaragua s'origina en la mateixa lletra de l'acord i per tant és impossible de rebatre encara que no per això possible d'acomplir. És un cop fort per a la política intervencionista dels EEUU així com la

negativa per part del Congrés a continuar finançant la contra.

Aquesta acció causà alegria en els mitjans disposats a facilitar les solucions justes al conflicte, i, en aquest tema, hi entra la qüestió interior. És clar i a la vegada evident que les masses nicaragüenques estan vigilants davant qualsevol concessió que es pugui fer dins de tota aquesta batalla diplomàtica. D'això s'encarregaren tant el president de la república com el ministre de defensa en declarar que el rearmament sandinista continuaria realitzant-se i s'incrementarien les forces de reserva.

El que s'informés que es donava la via oberta al diàleg amb la contra va fer certa por en el conjunt del poble nicaragüenc. El mateix Ortega digué que la mesura de conversar amb la contra potser no havia estat ben entesa per les bases del Front Sandinista d'Alliberament Nacional, però que el partit no presentava cap objecció al tema ni per part dels que podrien ser partidaris de la moderació que no trobaven arguments gaire vàlids per criticar-ho.

A tot això s'hi afegeix el que el diari que s'ha tornat a obrir està portant una campanya en contra del govern que més que aglutinar actituds contràries produeix reaccions més properes a les no desitjades. El comentari que va circular sobre la radicalització del règim sandinista s'ha de veure des del punt de vista que un país en les seves condicions i situació de setge, no té altra alternativa que juntament amb el diàleg es practiqui la defensa dels objectius assolits.

Dins del complex tema que pot arribar a ser l'acompliment dels acords d'Esquipulas II a causa de les característiques pròpies de cada un dels països que formen part d'aquesta regió tant en el terreny polític com en el social i econòmic, no podem oblidar el tipus de règims que dirigeixen bona part d'aquestes nacions, i que fins al moment, és Nicaragua el país que més punts d'aquest tractat ha complert.

Diàleg difícil

El president nicaragüenc es va avenir a establir el diàleg directe amb la Contra en la darrera reunió dels cancellers d'Amèrica Central que varen signar els acords. En aquesta reunió que se celebrà els primers dies de la segona quinzena del mes de febrer a San José de Costa Rica, Nicaragua ha tornat a insistir en la necessitat d'arribar als pressupostos establerts de pau i per això no ha escatimat oferir posicions més tendents a aconseguir-la. De la declaració de San José de Costa Rica es desprenen una autocrítica pel que fa a l'acompliment de gran part dels acords presos l'estiu passat. Pel que correspon a Guatemala i El Salvador tant el mandatari Virgilio Cerezo com Napoleón Duarte no han pogut dur a terme un diàleg profitós amb els moviments d'alliberació que actuen en els seus respectius països i entre d'altres s'han posat sobre el paper les nul·les condicions de seguretat per participar en les eleccions legislatives. Per exemple, en el cas del Salvador; pel que fa a Guatemala, dels deu punts de l'acord que es refereixen al diàleg, a l'acabament de les hostilitats, a la reconciliació nacional i a la participació política pluralista, es pot ben dir que no n'hi ha cap d'aquests que hagi estat acomplert pel govern de Guatemala.

Ja des de l'inici del procés el govern no se sentí dins de l'acord com a país directament afectat; pel que es refereix a condicions internes similars a les dels països veïns, tant l'exèrcit com el partit de la Democràcia Cristiana afirmaven que no existia conflicte intern i fins i tot negaven l'existència representativa de la URNG —Unió Revolucionària Nacional Guatemalteca—, creada el 9 de febrer de 1982, com la unió de tres forces polítiques militars com el FAR —Fuerzas Armadas Rebeldes—, EGP —Ejército Guerrillero de los Pobres i la ORPA —Organización del Pueblo en Armas, totes tres sota una sola direcció in-

tegrada pels comandants caps de cada una de les organitzacions.

S'ha desenvolupat una campanya de minimització de l'organització i, a nivell internacional s'ha volgut fer creure que és un grup que no representa cap força política o militar però no ha estat aquest el resultat; pel contrari, el mateix coneixement de la matèria ha fet que internacionalment les pressions fossin tan fortes a la vegada que les interiors i així no es tingués més remei que prendre posicions en relació al diàleg; en la mateixa reunió de San José, Guatemala reconegué que s'havien incomplert els acords, pel que fa l'actuació dins de la reunió es nota una clara diferència d'opinió en el poder. Per una banda el portaveu de la presidència declara que a Guatemala no hi ha guerra quan es parlava del tema de fi de les hostilitats i l'alto el foc, i per altra, el portaveu del govern deia que en el seu país hi havia un conflicte armat al qual era necessari trobar una solució política.

És evident, no sols per aquestes afirmacions, que s'han produït fisures en el si de la coalició entre la democràcia cristiana i l'exèrcit; per altra banda encara no hi ha hagut una clara voluntat de diàleg amb la URNG.

Incompliment d'Hondures

El govern d'Hondures continua incomplint el punt de l'acord que es refereix a la utilització del territori nacional per agredir altres estats, és a dir, no permetre suport militar i logístic a persones, organitzacions o grups que intentin desestabilitzar els països d'Amèrica Central. És evident que fins el moment la contra està utilitzant el territori d'Hondures com a base d'actuació per a accions contra el país veí, Nicaragua. El fet més important del passat mes de febrer pel que fa a la política que es desenvolupa en aquesta regió, ha estat la derrota de la petició presidencial de més

ajut a la contra per part del president Reagan. Un total de 219 membres de la Càmera de representants varen votar en contra de la petició mentre que 211 ho feren a favor. Per altra banda de res no serví que més tard el Senat votés afirmativament l'ajuda als mercenaris: això significava que a partir d'aquest moment la contra haurà de sobreviure per les donacions privades que pugui aconseguir encara que els demòcrates ja han dit, i en això són tots d'acord, que es continua la subvenció humanitària.

Votació diversificada

És clar que la votació, encara que tanca d'una vegada la continuïtat de Reagan per aconseguir finançar els rebels, guanya per pocs vots. Això evidencia que malgrat tot la Càmera no té una opinió generalitzada al respecte, però sí que el que fa por és que una vegada encesa ja fa temps aquesta maniobra antisandinista, ara es torni una qüestió incòmoda per als mateixos finançadors EEUU i Hondures, refugiats en el primer cas, problemes fronterers en el segon.

Per altra part, el fracàs de la votació va ésser bastant ben vist per diferents governs no gaire llunyans de l'òrbita dels EEUU. El mateix representant de l'oposició, el dirigent contra Adolfo Calero deia: «es un serio revés en nuestra lucha» i reconeixia que la seva posició negociadora en sortia debilitada. Immediatament després d'aquests esdeveniments el president Ortega declarava que aquesta votació no acaba la guerra: cal ser realista. Des d'aquests moments la Contra no rebrà fons públics però no se'n escapa que és possible que s'estableixin maneres i actuacions que facilitin de forma encoberta l'ajuda que encara que no sigui tan valuosa, faci que es pugui allargar la guerra. Ortega oferí unes relacions respectuoses entre els dos estats: «Nuestras diferencias pueden ser superadas y nuestros pro-

blemas resueltos» i que ja seria hora que analitzada la situació, es plantegés el president nordamericà l'acabament de la seva política de guerra. Hauria d'acceptar un diàleg directe amb Nicaragua per tractar d'afers de seguretat mútua encara que no veia gaire possible, pel que fa al president Reagan, que això s'acomplís. El vot del Congrés pot contribuir de manera indirecta a que s'acompleixin els acords d'Esquipules II; és possible que això faci reflexionar a segons quins governs sobre la dependència que en aquests moments crea la posició del president Reagan, de la Cambra i de la dificultat cada vegada més evident de poder resistir accions d'aquest tipus i també governs que, si en uns moments varen ser necessaris per als EEUU es veu clar que darrerament no tenen la simpatia de sectors molt amplis de les capes socials del país del nord.

L'exploració descarada fins ara efectuada ha estat posada al descobert i, arguments tan carents de raó, ja no se'ls creu ningú; tot això no en interès de les classes oprimides de l'Amèrica Central. Seria més optimista pensar que s'han establert formes més discretes i sibil·lines per tenir la gent i els països més a mà. Es practica darrerament una política més acostada als principis democràtics que pot semblar una renovació dins del ventall de repúbliques en un principi dites «bananeres» i properes en aquestos moments a ser repúbliques més deslligades de la intervenció directa del poderós veí. Cal netejar la façana. El procés d'Esquipules II és lent però d'una manera o altra serveix de pràctica de negociació, d'avenç en el camí de la defensa dels drets d'una sèrie de pobles que en aquesta trajectòria trobin elements de coneixement i despertin més tard o més d'hora a la claror dels drets sense limitacions arbitràries dels qui poden exercir-les. ■

Enric Crusat i de Abaria

La retirada aparent de Sihanuk fa preveure el seu retorn per encapçalar un govern de reconciliació nacional

NOU PUNT MORT EN LA PACIFICACIÓ DE CAMBOTJA

El passat dia 30 de gener es van interrompre les negociacions per a la pacificació de Cambotja, encara no dos mesos després d'haver-les començat als afores de París, el príncep Norodom Sihanuk —president del govern de Cambotja a l'exili— i el primer ministre de l'actual règim provietnamita de Cambotja, Hun Sen. L'anunci de suspensió de les negociacions el va fer públic Sihanuk a Pequín, de forma simultània a la presentació de la seva renúncia «irrevocable i irreversible» a la presidència de Cambotja a l'exili. El dimissionari, que encapçala l'Exèrcit Nacional d'Alliberament i el Front Unit Nacional de Cambotja Independent, Neutral, Pacífica i Cooperativa —integrants de la coalició tripartita antivietnamita— va justificar la seva renúncia al càrrec adduint raons «d'hostilitat continuada» dels seus aliats del Partit Nacional per a l'Alliberament del Poble Cambotjà —de filiació dretana—, presidit per Son Sann, contra les dues primeres formacions.

La dimissió de Sihanuk ha culminat un llarg procés i n'ha obert un de nou. El príncep ja s'havia declarat literalment «en estat de vacances» com a president del govern provisional a l'exili, el mes de maig de l'any passat, quan es va començar a perfilar la possibilitat d'un diàleg de pau a Cambotja. A Norodom Sihanuk li havia calgut, doncs, deixar de banda la seva condició de legítim president del govern cambotjà, que li reconeix l'Organització de Nacions Unides (l'ONU), per poder intentar de dialogar amb qui ostenta «de facto» el càrrec de cap de govern del país, Hun Sen. Aquest allunyament inicial de Norodom Sihanuk respecte de les seves atribucions de poder polític legítim no tenia altre caràcter que el purament tàctic, a efectes d'aconseguir desbloquejar el procés negociador. Per sobre de tot, el príncep necessitava superar l'obstacle més seriós del seu govern de concentració de les forces de la resistència: l'oposició dels dos sectors, l'un més extremista i radical dels anomenats «jermers rojos», considerat el més fort de la guerrilla antivietnamita, i l'altre el prooccidental Partit Nacional per l'Alliberament de Cambotja, de Son Sann, cap dels quals acceptava tractar amb el govern de Hun Sen sense la prèvia retirada de les tropes vietnamites de Cambotja. Conscient Sihanuk que la condició imposada pels seus aliats a l'interlocutor vietnamita era impossible de sa-

tisfer inicialment, però al mateix temps també sense voler renunciar, el príncep, a entaular aquesta negociació i volent evitar que això significués el trencament del seu govern de concentració —contrari com hem dit a la negociació sense contrapartides—, el dirigent cambotjà va acabar prenent una decisió salomònica: la de renunciar al diàleg negociador a títol oficial, i fer-ho simplement a títol particular, oblidant-se per una temporada del seu càrrec presidencial.

L'autèntic detonant, per tant, de la renúncia de Sihanuk a la presidència del govern de Cambotja a l'exili, s'ha de buscar en la incòmoda situació de mans lligades a què s'havia vist abocat, atesa la negativa dels seus aliats opositors, a qualsevol diàleg sense condicions amb el règim provietnamita de Phnom Penh. Igualment, des d'aquest punt de vista, la seva retirada del govern provisional no es pot interpretar més que com un intent de restar a partir d'ara amb les mans lliures respecte dels seus aliats, també com una maniobra per sostreure's a les fortes pressions dels estats xines i nord-americà, que donen suport a cadascuna de les fraccions guerrilleres antivietnamites.

Indicis del nou compromís

Contra el que pugui semblar, l'allunyament inicial seguit de l'aparent allu-

nyament actual de Norodom Sihanuk de la palestra política cambotjana, no signifiquen de cap manera el trencament del seu compromís polític amb l'ideal d'implantació d'un règim polític independent a Cambotja. Ben al contrari, el seu desig no és altre que el d'impulsar aquest procés.

Els primers indicis que ho fan evident es van començar a fer visibles el mateix dia de la seva renúncia. En primer lloc Sihanuk va refrendar la permanència de les seves formacions polítiques al si de la coalició de govern i va nomenar el seu fill successor al seu capdavant, amb el càrrec de comandant en cap de l'Exèrcit Nacional Sihanukista (un dels grups armats que participa en la guerrilla de resistència contra el règim provietnamita de Phnom Penh). En segon lloc el príncep va anunciar també aquell mateix dia de l'anunci de la seva retirada, que calia que a partir d'ara el diàleg de pacificació de Cambotja havia de continuar per la via fins ara inèdita de negociació directa amb el Vietnam. Amb aquesta exigència el príncep unia per primer cop la seva voluntat, en aquest terreny, amb la de les guerrilles «jermers rojos» i del Partit Nacional d'Alliberament del Poble de Cambotja (PNLPK) de Son Sann, que integren el govern provisional de concentració a l'exili juntament amb les altres dues organitzacions que encapçala Sihanuk: les esmentades Exèrcit Nacional d'Alliberament i el Front Unit Nacional de Cambotja Independent, neutral, pacífica i cooperativa.

També de forma paral·lela, a més de segellar de nou l'aliança amb les faccions d'oposició al règim provietnamita de Phnom Penh, el príncep deixava exposada clarament la seva intenció de rebutjar l'oferta de tornar a Cambotja per exercir un càrrec de relleu, si abans el règim vietnamita de Hanoi no acceptava negociar directament amb ell les condicions del seu retorn. Un retorn que, tant el govern provisional a l'exili de Cambotja com el seu president mateix, condicionen a la retirada prèvia de les forces vietnamites i a la formació

d'un govern de reconciliació nacional.

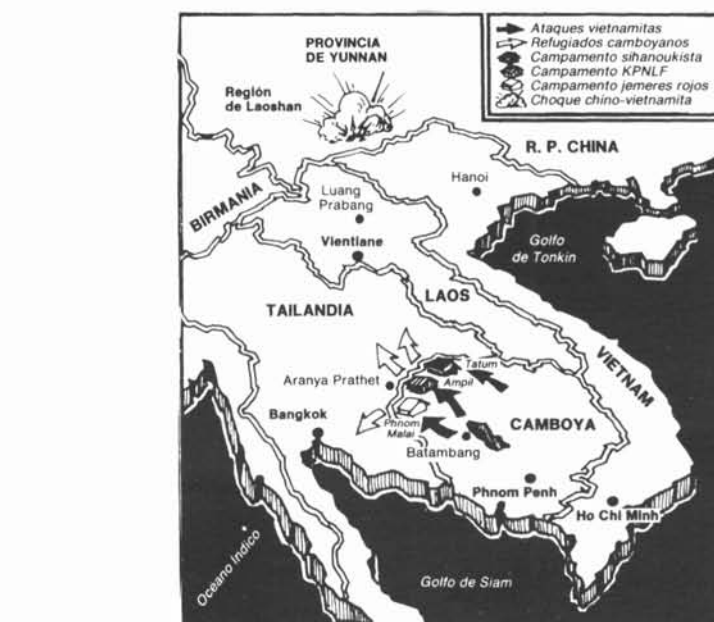
L'exposició d'intencions de Sihanuk es feia indispensable de fet quan, ja en la segona i última tanda de converses de mitjans del mes de gener passat, s'havia perfilat la possibilitat d'acordar la formació d'un govern provisional «a dues bandes», amb la participació de l'actual govern provietnamita i del govern provisional a l'exili. Un fet que ja havia desvetllat moltes reticències per part de les dues guerrilles «jemer roja» i del PNLPK, que per la seva adscripció ideològica més radical a l'esquerra i a la dreta respectivament, resulten més difícilment assimilables en el futur procés de normalització de la vida política cambotjana.

En base, doncs, al desenvolupament dels últims fets de l'escena política de Cambotja, es pot afirmar que Sihanuk es prepara —des d'una aparent posició d'«outsider»— per esdevenir l'home-pont entre l'oposició guerrillera anti-vietnamita i els règims de Hanoi i provietnamita de Phnom Penh, tant bon punt uns i altres hagin entès que qual-sevol solució negociada passa per encarregar-li a ell la tasca de la reconciliació nacional.

Factors favorables

Els factors externs que juguen a favor de la resolució del contenciós cambotjà, en un termini que es pot preveure d'una durada mitjana, són dos de fonamentals.

En primer lloc, hi ha el fet que el Vietnam es trobi en una situació molt diferent de fa nou anys quan el 1979 va envair Cambotja —llavors sota el règim de terror dels «jemers rojos» proximesos comandants pel sanguinari Pol Pot— i hi va instal·lar un govern afí escortat d'un exèrcit d'ocupació de cent-seixanta mil

La força de l'exèrcit vietnamita fa que centenars de cambotjans es refugin a Tailàndia.

homes. Llavors l'ocupació es va produir en un clima d'optimisme general per la victòria del 1975 sobre els Estats Units, i estimulada per la voluntat d'imposar l'hegemonia vietnamita a tota la península indoxina. Ara, en canvi, les enormes dificultats econòmiques internes han donat pas a una renovació a fons de les estructures de l'equip dirigent. Una nova generació, menys marcada pel record de la guerra amb França i els Estats Units, han pres el poder, donant prioritat absoluta a la política de redreçament econòmic i de renovació de les condicions de vida. Uns propòsits que exigeixen la reducció de la despesa militar i la relativització de les ambicions hegemòniques.

En segon lloc també hi ha el fet que

l'URSS estigui més interessada que mai en una solució política negociada del contenciós cambotjà, d'ençà que la Xina li ha donat a entendre que la normalització de les relacions entre Moscou i Pequín han de passar necessàriament pel punt i final de l'ocupació vietnamita de Cambotja. Al seu torn el govern vietnamita ha començat a entendre igualment que l'evolució de la posició soviètica anirà deixant tot sol Hanoi en les seves pretensions expansionistes i que, per tant, sense l'aval financer de Moscou avaluat en uns tres milions de dòlars diaris, els afanys vietnamites estan condemnats al fracàs més estrepitos.

Jordi Duch i Sesplugues

L'HOMÈ-CLAU DEL CONTENCIÓS CAMBOTJA

Norodom Sihanuk, de 66 anys, ex-monarca, ex-president, ex-primer ministre cambotjà, director i actor de cinema, compositor i intèrpret de rumbes, boiros i música de jazz, no s'ha donat mai per vençut des del seu enderrocament el 18 de març de 1970 i des de llavors ha insistit, amb èxit, a proposar-se com a única alternativa per la pacificació de Cambotja.

Des del seu enderrocament, en una primera etapa Hanoi i Pequín opten per donar suport a la insurrecció dels «jemers rojos» i d'aquesta manera el país hereda una guerra a quatre bandes: vietnamites del nord i del sud lluiten amb nord-americans al llarg de la frontera sud-est; en un altre front, cambotjans prooccidentals de Lon Nol lluiten contra cambotjans comunistes de Kie Samphan a la frontera nord-est; paral·lelament, vietnamites del nord i del sud

juguen a la seva recerca i captura per tot l'estat cambotjà; fins i tot en quart lloc d'importància, els «sihanukistes» se situen d'esquena a tota la resta, sense entaular, això sí, cap front de combat armat.

Per art d'encanteri l'abril del 1975 Norodom Sihanuk, en el que ja convergien les aspiracions nacionalistes dels «jemers rojos», es troba de nou al capdavant de Phnom Penh de la mà del front guerriller jemerista. El miracle dura només un any, i Pol Pot acaba jubilant Sihanuk amb una pensió de misèria. Els bons oficis de Pequín eviten fer-lo víctima de la follia sanguinària del règim de Pol Pot —que acaba amb una dotzena de familiars seus—, i aconsegueix el seu alliberament l'any 1978.

Des de llavors el príncep reparteix el seu temps d'estada entre França, Pequín i Pyongyang (la capital nord-

coreana), sempre a mig camí de distància política entre Washington i Moscou i per tant volent encarnar l'ideal de no-alineament. Les veleïtats comunistes que se li atribueixen a causa de l'aliança amb els «jemers rojos», ell mateix les reconeix quan afirma que la seva fe budista el protegeix del marxisme, però que prefereix el nacional comunisme al reaccionarisme.

Per això quan el Vietnam, extenuat pels esforços del conflicte, comprèn que no pot continuar sostenint sense treva ni pausa una guerra contra el front guerriller i també quan el règim provietnamites de Phnom Penh es resigna en aparença a compartir el poder com un mitjà de continuar acaparant-lo, tots han de recórrer a Norodom Sihanuk, el menys enemic de tots els seus enemics cambotjans. ■

«NORD-SUD: UN SOL FUTUR, UNA TASCA COMUNA»

Tornar al diàleg

Si nosaltres, europeus, volem assumir correctament la nostra responsabilitat en la interdependència Nord-Sud, no ens queda altra via que la del diàleg. Primer a casa nostra: el desenvolupament no és possible sense el motor dels interessos econòmics. Però hem de vetllar perquè els interessos particulars i a curt termini no dominin sobre la raó que vol l'interès comú i al llarg termini, tant el dels pobles del Tercer Món com el nostre. Per això, cal que tinguem un esperit crític i de bona fe. Ja hi ha hagut molts avenços en la crítica d'aquests interessos perquè sortissin a la llum els avantatges buscats o implicats en diversos projectes i models de cooperació al desenvolupament; i hi ha hagut un esforç per confrontar les opinions. Ens cal, a partir d'ara, davant de la gravetat de les nostres comeses, de demostrar bona voluntat, disposició al diàleg, un reconeixement de la bona fe de l'altre, i voluntat de consens.

Diàleg també amb els països del Tercer Món: aquest diàleg, que ha de ser un procés continuat i no pas la simple confrontació de plans i projectes, és indispensable per conèixer les realitats dels països del Tercer Món i les seves necessitats, però també per permetre a cada part d'aprendre de l'altre i d'extreure conclusions allisonadores dels errors del passat. Després de la ruptura de les deliberacions sobre les reivindicacions del Nou Ordre, el diàleg esdevé encara més necessari pel fet que és l'únic mitjà de fer notar als responsables i als pobles del Tercer Món que Europa encara considera seriosament els problemes als quals han de fer front i que vol continuar escoltant-los en el gran debat sobre el futur de l'economia mundial. D'altra banda, hauria de ser possible de donar al diàleg un caràcter més obert de cara al futur, ja que les relacions Nord-Sud han entrat en una fase més pragmàtica amb una aproximació més realista, tot i que els problemes han esdevingut més difícils de resoldre per raó de l'evolució macroeconòmica a escala mundial.

En els nostres contactes podrem conèixer la mesura de la voluntat i de la força dels responsables dels països del Tercer Món de canviar ells mateixos el curs del seu destí econòmic i de crear les condicions marc que permetran donar pas a l'energia i a la creativitat dels seus pobles. No es tractarà ni de fer pressió, ni d'imposar condicions, sinó d'estar atents als múltiples signes de reforma econòmica i social, és a dir, estructurals, de la qual podrà néixer una nova esperança i un futur millor. D'entre aquests signes cal destacar sobretot les mesures destinades a crear un mínim de justícia social paral·lelament a una major llibertat econòmica propícia per a l'esperit d'iniciativa i de responsabilitat, a garantir la seguretat alimentària i la satisfacció de les necessitats fonamentals per al conjunt de la població, així com a superar els desequilibris i els mecanismes injustos de distribució dels recursos.

El marc de les discussions sobre la gestió del deute dels països en desenvolupament seria l'ocasió per redescobrir la dimensió humana del desenvolupament. Caldrà estar previngut de falses orientacions imposades per condicions massa rígides que no tenen en compte les estructures socials i les condicions d'estabilitat interna del país i li eleven, sovint a costa dels més pobres, la capacitat d'ajudar-se a si mateix i de satisfer les seves pròpies necessitats, tot tancant la porta a una altra lògica del desenvolupament. Conscients que les estructures econòmiques i els mecanismes financers han d'estar al servei de la persona humana i no a l'inrevés, totes les parts implicades haurien de col·laborar en la recerca de fórmules innovadores i flexibles de finançament públic i privat en condicions que afavoreixen el creixement i la justícia social.

S'hauria d'iniciar un diàleg semblant referit a l'ajuda alimentària. A banda de les intervencions d'emergència en casos de misèria i de catàstrofe, caldria substituir-la per una acció sobre les arrels mateixes de la fam, ja que l'exportació a llarg termini d'excedents agrícoles tendeix per naturalesa a eternitzar la dependència i a comprometre els esforços autòctons de desenvolupament d'una producció agrícola de subsistència.

Finalment, hauríem de tenir una atenció particular per l'evolució dels aspectes socio-culturals de les relacions Nord-Sud. Hi ha un gran risc de marginalització, és a dir, de dominació cultural dels països perifèrics per raó de la diferència massa manifesta de les competències i de l'emergència de les comunicacions de massa i de les noves tecnologies. En determinades condicions, l'alienació cultural pot pro-

vocar la revitalització d'una cultura tradicional que serviria de nova ideologia de dominació. Tenim tot l'interès per comprendre i donar suport als esforços engegats pels països del Tercer Món orientats a la recerca d'una nova identitat a través de la innovació socio-cultural.

Una crida

La campanya europea sobre la interdependència i la solidaritat Nord-Sud fa una crida a tots els qui, a Europa, assumeixen responsabilitats en el món polític —parlamentaris, membres de governs, funcionaris nacionals i internacionals— o en les esglésies, les organitzacions professionals i socials, o en institucions d'ensenyament i de recerca, o en el món intel·lectual i de la cultura.

Els demanem de participar a forjar una nova manera de pensar. Els demanem de fer conèixer aquesta nova reflexió. I els demanem que la converteixin en el punt de referència de la seva acció.

La nova manera de pensar és la presa de consciència, una mena de conversió de consciència que confereix a la nostra reflexió una dimensió globalitzadora en l'espai i en el temps, i que ens permetrà de comprendre el context, les interrelacions i els condicionaments històrics, econòmics, socials i polítics del nostre món, amb les seves desigualtats de desenvolupament i les seves escissions entre forts i desvalguts. A través d'aquesta reflexió arribarem a pensar en les estructures de distribució desigual dels recursos i les estructures d'exploació, i alhora arribarem a comprendre com nosaltres mateixos estem implicats en aquestes estructures.

La conclusió que en treurem és la de la solidaritat en la interdependència, ja que ens negarem tant a allunyar les conseqüències sobre el terreny dels sentiments gratuïts de mala consciència, com a descarregar-nos tot atribuint la culpa al Tercer Món mateix i precoritzar els nostres remeis segons els nostres propis criteris d'èxit i de reeiximent.

Reconeixem la interdependència en els fets ja que sabem que Europa no pot dissociar-se del Tercer Món, i que la seva crisi també és la nostra crisi en el sentit que qualsevol greuge afectaria la nostra pròpia prosperitat i seguretat.

Acceptem la solidaritat en la vocació europea: espai democràtic, dels drets humans i d'una cultura amb finalitats humanistes, Europa ha de continuar estant oberta als pobles i capaç de tenir un paper positiu en els diàlegs Nord-Sud. En aquests mateix sentit es confirmarà com la pàtria de la compassió, de la pau i de la fraternitat.

Pel que fa a la nostra acció, la campanya Nord-Sud, segons la seva naturalesa i els seus objectius, posarà de relleu sobretot el paper de les organitzacions no-governamentals i les activitats de sensibilització i educació per al desenvolupament.

Les organitzacions no-governamentals nacionals i internacionals, a més de ser els principals actors de la campanya, participen també en l'educació per al desenvolupament, que ha de ser continuada i recurrent. Les organitzacions no-governamentals tenen un paper imminent en la cooperació al desenvolupament, en la qual poden garantir nombrosos avantatges: independència d'interessos econòmics i diplomàtics, contactes directes amb els destinataris de l'ajuda, dels quals poden sol·licitar i organitzar la participació, eficàcia i acció lligada a la satisfacció de les necessitats fonamentals. Tot això els confereix una capacitat segura i independent de judici de les polítiques i operacions d'ajuda al desenvolupament, de les seves implicacions, dels seus objectius i de la seva eficàcia. Sovint les organitzacions no-governamentals estan cridades a substituir l'acció de les autoritats públiques, i fins i tot a executar polítiques oficials. Tots hi perdriem si per aquest fet les organitzacions no-governamentals defugissin la seva possibilitat d'expressar lliurement i públicament les seves opinions lúcides i clarificadores.

Discurs de M. Jos Lemmers, secretari general de la campanya pública europea sobre la Interdependència i la Solidaritat Nord-Sud en ocasió de la cerimònia inaugural de «Catalunya Solidària».

Barcelona, 7 de març del 1988.